

**Bruselj, 16. junij 2025
(OR. en)**

**10300/25
ADD 2**

**Medinstitucionalna zadeva:
2025/0162 (NLE)**

**AELE 53
CH 19
MI 400**

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	13. junij 2025
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2025) 309 annex
Zadeva:	PRILOGA k Predlogu sklepa Sveta o sklenitvi širšega svežnja sporazumov za utrditev, poglobitev in razširitev dvostranskih odnosov s Švicarsko konfederacijo

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 309 - Annex 2.

Priloga: COM(2025) 309 annex

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 13.6.2025
COM(2025) 309 final

ANNEX 2

PRILOGA

k

Predlogu sklepa Sveta

o sklenitvi širšega svežnja sporazumov za utrditev, poglobitev in razširitev dvostranskih odnosov s Švicarsko konfederacijo

PROTOKOL O SPREMEMBI
K SPORAZUMU MED
EVROPSKO SKUPNOSTJO
IN ŠVICARSKO KONFEDERACIJO
O ZRAČNEM PROMETU

EVROPSKA UNIJA (v nadaljnjem besedilu: Unija)

in

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA (v nadaljnjem besedilu: Švica)

(v nadaljnjem besedilu skupaj: pogodbenici) STA SE –

OB UPOŠTEVANJU Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu, sklenjenega 21. junija 1999 v Luxembourg, ki je začel veljati 1. junija 2002 (v nadaljnjem besedilu: Sporazum);

OB PRIZNAVANJU osrednjega pomena civilnega letalstva pri zagotavljanju povezljivosti za potnike, tovor in letalsko pošto;

KER sta se pogodbenici dogovorili o širšem dvostranskem svežnju, vključno z institucionalnim protokolom k temu sporazumu, da bi stabilizirali in razvili medsebojne odnose na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica;

OB PONOVNEM POUDARJANJU skupne zaveze pogodbenic za varno, zanesljivo, konkurenčno, trajnostno in inovativno civilno letalstvo v okviru širšega dvostranskega svežnja med pogodbenicama –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

ČLEN 1

Spremembe Sporazuma

1. Sporazum se spremeni:

(a) v členu 2 se črta besedilo „kot so navedene v Prilogi tega sporazuma“;

(b) v členu 15 se odstavek 3 nadomesti z naslednjim:

„3. Prometne pravice med točkami v Švici in med točkami v državah članicah Unije se dodelijo od prve sezone reda letenja po začetku veljavnosti Protokola o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu.“;

(c) v členu 18 se odstavek 3 nadomesti z naslednjim:

„3. Vsako ukrepanje na podlagi tega člena se izvaja v skladu s členom 19.“;

(d) člen 21 se nadomesti z naslednjim:

„ČLEN 21

1. Ustanovi se Skupni odbor.

Sestavljajo ga predstavniki pogodbenic.

2. Skupnemu odboru sopredsedujeta predstavnik Unije in predstavnik Švice.
3. Skupni odbor:
 - (a) zagotavlja pravilno delovanje ter učinkovito upravljanje in izvajanje tega sporazuma;
 - (b) zagotavlja forum za medsebojno posvetovanje in stalno izmenjavo informacij med pogodbenicama, zlasti z namenom iskanja rešitev za kakršne koli težave pri razlagi ali uporabi Sporazuma ali pravnega akta Unije, na katerega se Sporazum sklicuje v skladu s členom 10 Institucionalnega protokola k temu sporazumu;
 - (c) pripravlja priporočila pogodbenicama o zadevah, ki se nanašajo na ta sporazum;
 - (d) sprejema odločitve, kadar je tako določeno v tem sporazumu, in
 - (e) izvaja vse druge pristojnosti, ki so mu dodeljene s tem sporazumom.
4. V primeru spremembe členov 1 do 6, 10 do 15, 17 ali 18 Protokola (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske unije, ki je priložen Pogodbi o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Protokol (št. 7)), Skupni odbor ustrezno spremeni Prilogo A k Prilogi.

5. Skupni odbor odloča soglasno.

Odločitve so zavezujoče za pogodbenici, ki sprejmeta vse potrebne ukrepe za njihovo izvajanje.

6. Sestanki Skupnega odbora potekajo vsaj enkrat letno izmenično v Bruslju in Bernu, razen če se sopredsednika odločita drugače. Skupni odbor se sestane tudi na zahtevo ene od pogodbenic. Sopredsednika se lahko dogovorita, da sestanek Skupnega odbora poteka prek videokonference ali telekonference.

7. Skupni odbor sprejme svoj poslovnik in ga po potrebi posodablja.

8. Skupni odbor se lahko odloči, da ustanovi kakršno koli delovno skupino ali strokovno skupino, ki mu lahko pomaga pri izvajanju njegovih nalog.“;

(e) vstavi se naslednji člen:

„ČLEN 28a

1. Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga kot zahteva, da mora pogodbenica dati na voljo zaupne informacije, razen kadar je to določeno v pravnem aktu Unije, vključenem v Prilogo k temu sporazumu.

2. Zaupne informacije ali gradivo, ki jih pogodbenici posredujeta ali si jih izmenjata na podlagi tega sporazuma, se obravnavajo in varujejo v skladu s Sporazumom med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o varnostnih postopkih za izmenjavo zaupnih informacij, sklenjenim 28. aprila 2008 v Bruslju, in vsemi varnostnimi dogovori za njegovo izvajanje.

3. Skupni odbor s sklepom sprejme navodila za ravnanje, da se zagotovi varstvo občutljivih netajnih podatkov, ki si jih izmenjata pogodbenici.“;

(f) člen 34 se nadomesti z naslednjim:

„ČLEN 34

Ta sporazum se po eni strani uporablja na ozemlju, na katerem se uporabljata Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU), in sicer v skladu s pogoji iz navedenih pogodb, in po drugi strani na ozemlju Švice.“.

2. Priloga k Sporazumu se spremeni:

(a) besedilo pod naslovom „PRILOGA“ in nad podnaslovom „1. Liberalizacija letalstva in drugi predpisi civilnega letalstva“ se nadomesti z naslednjim:

„ODDELEK A

- Če v tehničnih prilagoditvah ni določeno drugače, se razume, da pravice in obveznosti za države članice Evropske unije iz pravnih aktov Unije, vključenih v to prilogo, veljajo tudi za Švico. To se uporablja ob polnem spoštovanju institucionalnega protokola k temu sporazumu,

- brez poseganja v člen 15 tega sporazuma zajema izraz „letalski prevoznik Skupnosti“ iz pravnih aktov Unije, vključenih v to prilogo, letalskega prevoznika z licenco in glavno poslovno enoto ter registriranim sedežem, če ga ima, v Švici v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 1008/2008. Vsako sklicevanje na Uredbo Sveta (EGS) št. 2407/92 se razume kot sklicevanje na Uredbo (ES) št. 1008/2008,
- vsako sklicevanje v pravnih aktih Unije, vključenih v to prilogo, na člena 81 in 82 Pogodbe ali na člena 101 in 102 PDEU se razume kot sklicevanje na člena 8 in 9 tega sporazuma.

ODDELEK B“;

- (b) v oddelku 2 (Predpisi o konkurenci) se v vnosu v zvezi z Uredbo Sveta (ES) št. 139/2004 uvodno besedilo „V skladu s členom 4(5) Uredbe o združitvah se med Evropsko skupnostjo in Švico uporablja naslednje:“ nadomesti z besedilom „V skladu s členom 4(5) Uredbe o združitvah se uporablja naslednje:“;
- (c) v oddelku 3 (Varnost v letalstvu) se vnos v zvezi z Uredbo (EU) 2018/1139 spremeni:
 - (i) naslednji odstavek se črta:

„Ne glede na horizontalno prilagoditev, predvideno v drugi alineji Priloge k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu, se navedbe „držav članic“ iz določb Uredbe (EU) št. 182/2011, navedenih v členu 127 Uredbe (EU) 2018/1139, ne nanašajo na Švico.“;

(ii) točka (c) se nadomesti z naslednjim:

„(c) v členu 96 se doda naslednji odstavek:

„Švica Agenciji in njenim zaposlenim v okviru njihovih uradnih nalog za Agencijo podeli privilegije in imunitete iz Priloge A, ki temeljijo na členih 1 do 6, 10 do 15, 17 in 18 Protokola (št. 7). Sklicevanja na ustrezne člene navedenega protokola so navedena v oklepajih v informativne namene.“;

- (d) v oddelku 3 (Varnost v letalstvu) se v prvem odstavku vnosa v zvezi z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2019/945 besedilo „druga alineja Priloge“ nadomesti z besedilom „prva alineja oddelka A Priloge“;
- (e) v oddelku 3 (Varnost v letalstvu) se v prvem odstavku vnosa v zvezi z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2019/947 besedilo „druga alineja Priloge“ nadomesti z besedilom „prva alineja oddelka A Priloge“;
- (f) v oddelku 5 (Upravljanje zračnega prometa) se v vnosu v zvezi z Uredbo (ES) št. 549/2004 črta naslednji odstavek:

„Ne glede na horizontalno prilagoditev, navedeno v drugi alineji Priloge k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu, se navedbe ‚držav članic‘ v členu 5 Uredbe (ES) št. 549/2004 ali v določbah Sklepa 1999/468/ES, navedenih v navedeni določbi, ne nanašajo na Švico.“;

(g) v oddelku 9 (Prilogi) se točka A nadomesti z naslednjim:

„A: Privilegiji in imunitete“;

(h) Priloga A k Prilogi in Dodatek k Prilogi A se nadomestita z besedilom iz Dodatka k temu protokolu.

ČLEN 2

Začetek veljavnosti

1. Ta protokol pogodbenici ratificirata ali odobrita v skladu s svojimi postopki. Pogodbenici se medsebojno uradno obvestita o zaključku notranjih postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti tega protokola.

2. Ta protokol začne veljati prvi dan drugega meseca, ki sledi zadnjemu uradnemu obvestilu v zvezi z naslednjimi instrumenti:

- (a) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
- (b) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
- (c) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;

- (d) Protokol o državni pomoči k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;
- (e) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (f) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (g) Protokol o državni pomoči k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (h) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o trgovini s kmetijskimi proizvodi;
- (i) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (j) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (k) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o rednem finančnem prispevku Švice k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropski uniji;
- (l) Sporazum med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Švicarsko konfederacijo na drugi strani o sodelovanju Švicarske konfederacije v programih Unije;

- (m) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o pogojih za sodelovanje Švicarske konfederacije v Agenciji Evropske unije za vesoljski program.

Sestavljeno v [...] dne [...] v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer je vsako od teh besedil enako verodostojno.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so za to pravilno pooblašeni, podpisali ta protokol.

(Polje za podpise v vseh 24 jezikih EU: „Za Evropsko unijo“ in „Za Švicarsko konfederacijo“)

„PRILOGA A

Privilegiji in imunitete

ČLEN 1

(ustreza 1. členu Protokola (št. 7))

Prostori in stavbe Agencije so nedotakljivi. Ne smejo se preiskovati, zaseči, zapleniti ali razlastiti. Nepremičnine in premoženje Agencije ne morejo biti predmet upravnega ali pravnega prisilnega ukrepa brez dovoljenja Sodišča Evropske unije.

ČLEN 2

(ustreza 2. členu Protokola (št. 7))

Arhivi Agencije so nedotakljivi.

ČLEN 3

(ustreza 3. in 4. členu Protokola (št. 7))

1. Agencija, njena sredstva, prihodki in drugo premoženje so oproščeni vseh neposrednih davkov.
2. Blago in storitve, ki se za službene potrebe Agencije izvažajo iz Švice ali so dobavljene Agenciji v Švici, so oproščene vseh posrednih dajatev in davkov.
3. Oprostitev plačila DDV se odobri, če dejanska skupna nakupna cena blaga in storitev, navedenih v računu ali ustreznem dokumentu, znaša vsaj sto švicarskih frankov (vključno z davkom). Agencija je oproščena vseh carin, prepovedi in omejitev pri uvozu in izvozu za predmete, namenjene službeni uporabi; tako uvoženih predmetov se v Švici ne sme odplačno ali neodplačno odstopiti, razen pod pogoji, ki jih je odobrila švicarska vlada.
4. Oprostitev plačila DDV, trošarin in drugih posrednih davkov se izvede z odpustom ob predložitvi temu namenjenih švicarskih obrazcev dobavitelju blaga ali storitev.
5. Ne odobri se oprostitev za davke in dajatve, ki so le plačilo za zagotavljanje javnih storitev.

ČLEN 4

(ustreza 5. členu Protokola (št. 7))

Pri uradni komunikaciji in prenosu vseh svojih dokumentov uživa Agencija v Švici tako obravnavanje, kakršno ta država daje diplomatskim predstavništvom.

Uradnega dopisovanja in druge uradne komunikacije Agencije se ne sme cenzurirati.

ČLEN 5

(ustreza 6. členu Protokola (št. 7))

Prepustnice Unije, izdane članom in uslužbencem Agencije, se priznajo kot veljavni potni dokumenti na ozemlju Švice. Te prepustnice se izdajo uradnikom in drugim uslužbencem pod pogoji, določenimi v kadrovskih predpisih za uradnike in pogojih za zaposlitev drugih uslužbencev Unije (Uredba št. 31 (EGS), 11 (ESAE) o določitvi Kadrovskih predpisov za uradnike in pogojev za zaposlitev drugih uslužbencev Evropske gospodarske skupnosti in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 45, 14.6.1962, str. 1385), vključno z morebitnimi naknadnimi spremembami).

ČLEN 6

(ustreza 10. členu Protokola (št. 7))

Predstavniki držav članic Unije, ki sodelujejo pri delu Agencije, njihovi svetovalci in tehnični strokovnjaki pri opravljanju svojih nalog in med potovanjem na kraj zasedanja v Švici in nazaj uživajo običajne privilegije, imunitete in olajšave.

ČLEN 7

(ustreza 11. členu Protokola (št. 7))

Na ozemlju Švice in ne glede na njihovo državljanstvo, uradniki in drugi uslužbenci Agencije:

- (a) uživajo, ob upoštevanju določb Pogodb, ki se nanašajo na odgovornost uradnikov in drugih uslužbencev do Unije in na pristojnost Sodišča Evropske unije v sporih med Unijo in njenimi uradniki in drugimi uslužbenci, imuniteto pred sodnimi postopki za dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti, vključno z izgovorjenimi ali zapisanimi besedami. To imuniteto uživajo tudi po prenehanju funkcije;
- (b) zanje ter za njihove zakonce in vzdrževane družinske člane ne veljajo omejitve glede priseljevanja ali formalnosti glede registriranja tujcev;

- (c) glede monetarnih ali deviznih predpisov uživajo enake olajšave, kot jih imajo običajno uradniki mednarodnih organizacij;
- (d) imajo pravico, da brez carine uvozijo pohištvo in druge predmete za osebno uporabo, ko prvič prevzamejo dolžnost v Švici, ter pravico, da jih potem ob prenehanju dolžnosti v tej državi brez carin ponovno izvozijo; v obeh primerih pod pogoji, ki jih vlada države, v kateri uveljavljajo to pravico, šteje za potrebne;
- (e) imajo pravico uvoziti brez carine avtomobil za osebno uporabo, pridobljen v državi njihovega zadnjega prebivališča ali državi njihovega državljanstva, pod pogoji, ki veljajo na domačem trgu te države, ter ga ponovno izvoziti brez carine, v obeh primerih pod pogoji, ki jih vlada Švice šteje za potrebne.

ČLEN 8

(ustreza 12. členu Protokola (št. 7))

Uradniki in drugi uslužbenci Agencije so dolžni plačevati davek v korist Unije od plač, mezd in prejemkov, ki jih prejemajo od Agencije, v skladu s pogoji in postopki, ki jih določa pravo Unije.

Oproščeni so švicarskih zveznih, kantonskih in občinskih davkov na plače, mezde in prejemke, ki jih plačuje Agencija.

ČLEN 9

(ustreza 13. členu Protokola (št. 7))

Pri izvajanju davka od dohodka, od premoženja in od dediščin ter pri uporabi konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja, sklenjenih med Švico in državami članicami Unije, se za uradnike in druge uslužbence Agencije, ki imajo izključno zaradi opravljanja svojih dolžnosti v službi Agencije prebivališče za davčne namene na ozemlju Švice v času, ko nastopijo službo pri Agenciji, šteje tako v Švici kot v državi njihovega davčnega domicila, da so obdržali domicil v slednji državi, če je ta država članica Unije. Ta določba se uporablja tudi za zakonca, kolikor ta sam ne opravlja pridobitne dejavnosti, in za vzdrževane otroke, za katere skrbijo osebe iz tega člena.

Premičnine oseb iz prvega odstavka, ki so v Švici, so v Švici oproščene davka od dediščin; pri odmeri tega davka se ob upoštevanju pravic tretjih držav in ob morebitni uporabi določb mednarodnih konvencij o dvojnem obdavčevanju šteje, da so take premičnine na ozemlju države davčnega domicila.

Pri uporabi določb tega člena se ne upošteva domicil, pridobljen izključno zaradi opravljanja dolžnosti v službi drugih mednarodnih organizacij.

ČLEN 10

(ustreza 14. členu Protokola (št. 7))

Pravo Unije določi sistem socialnovarnostnih prejemkov za uradnike in druge uslužbence Unije.

Uradniki in drugi uslužbenci Agencije se zato niso dolžni vključiti v švicarski sistem socialnega zavarovanja, če so že vključeni v sistem socialnovarnostnih prejemkov za uradnike in druge uslužbence Unije. Družinski člani članov osebja Agencije, ki so del njihovega gospodinjstva, so vključeni v sistem socialnovarnostnih prejemkov za uradnike in druge uslužbence Unije, če niso zaposleni pri drugem delodajalcu kot pri Agenciji ter ne prejemajo socialnovarnostnih prejemkov od države članice Unije ali Švice.

ČLEN 11

(ustreza 15. členu Protokola (št. 7))

Pravo Unije določi kategorije uradnikov in drugih uslužbencev Agencije, za katere se v celoti ali delno uporabljajo določbe členov 7, 8 in 9.

Švici se redno sporočajo imena, službeni položaji in naslovi uradnikov in drugih uslužbencev, vključenih v take kategorije.

ČLEN 12

(ustreza 17. členu Protokola (št. 7))

Uradnikom in drugim uslužbencem Agencije se priznajo privilegiji, imunitete in olajšave izključno v interesu Agencije.

Agencija mora uradniku ali drugemu uslužbencu odvzeti priznano imuniteto, kadar meni, da odvzem imunitete ni v nasprotju z interesi Agencije.

ČLEN 13

(ustreza 18. členu Protokola (št. 7))

Agencija sodeluje s pristojnimi organi Švice ali zadevnih držav članic Unije pri uporabi določb te priloge A.“.

INSTITUCIONALNI PROTOKOL
K SPORAZUMU MED
EVROPSKO SKUPNOSTJO
IN ŠVICARSKO KONFEDERACIJO
O ZRAČNEM PROMETU

EVROPSKA UNIJA (v nadaljnjem besedilu: Unija)

in

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA (v nadaljnjem besedilu: Švica)

(v nadaljnjem besedilu skupaj: pogodbenici) STA SE –

KER Unijo in Švico zavezujejo številni dvostranski sporazumi, ki zajemajo različna področja in določajo posebne pravice in obveznosti, ki so v nekaterih pogledih podobne tistim v Uniji;

OB OPOZARJANJU na to, da je namen teh dvostranskih sporazumov povečati konkurenčnost Evrope in vzpostaviti tesnejše gospodarske vezi med pogodbenicama, ki temeljijo na enakosti, vzajemnosti in splošnem ravnovesju njunih ugodnosti, pravic in obveznosti;

ODLOČENI, da okrepita in poglobita sodelovanje Švice na notranjem trgu Unije na podlagi istih pravil, kot se uporabljajo za notranji trg, hkrati pa ohranita svojo neodvisnost in neodvisnost svojih institucij ter, kar zadeva Švico, spoštujeta načela, ki izhajajo iz neposredne demokracije, federalizma in sektorske narave njenega sodelovanja na notranjem trgu;

OB PONOVNI POTRDITVI, da se pristojnost švicarskega zveznega vrhovnega sodišča in vseh drugih švicarskih sodišč ter sodišč držav članic in Sodišča Evropske unije za razlago Sporazuma v posameznih zadevah ohrani;

ZAVEDAJOČ SE zagotavljanja enotnosti na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, tako sedanjih kot tudi prihodnjih –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

POGLAVJE 1

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 1

Cilji

1. Cilj tega protokola je pogodbenicama ter gospodarskim subjektom in posameznikom zagotoviti večjo pravno varnost, enako obravnavo in enake konkurenčne pogoje na področjih, povezanih z notranjim trgov, ki spadajo na področje uporabe Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu, sklenjenega 21. junija 1999 v Luxembourg (v nadaljnjem besedilu: Sporazum).
2. V ta namen ta protokol zagotavlja nove institucionalne rešitve, ki omogočajo stalno in uravnoteženo krepitev gospodarskih odnosov med pogodbenicama. Ob upoštevanju načel mednarodnega prava določa ta protokol zlasti institucionalne rešitve za Sporazum, ki so skupne dvostranskim sporazumom, ki so bili ali bodo sklenjeni na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, ne da bi se pri tem spremenilo področje uporabe ali cilji Sporazuma, zlasti:
 - (a) postopek za uskladitev Sporazuma s pravnimi akti Unije, ki so pomembni za Sporazum;
 - (b) enotna razlaga in uporaba Sporazuma in pravnih aktov Unije, na katere se Sporazum sklicuje;

- (c) nadzor in uporaba Sporazuma ter
- (d) reševanje sporov v okviru Sporazuma.

ČLEN 2

Povezava s Sporazumom

1. Ta protokol, njegova priloga in njegov dodatek so sestavni deli Sporazuma.
2. Določbe Sporazuma, razveljavljene s tem protokolom, so navedene spodaj:
 - (a) člen 1(2);
 - (b) člen 17;
 - (c) člen 18(1);
 - (d) člen 22;
 - (e) člen 23;
 - (f) člen 29;
 - (g) člen 30(2);

(h) člen 31 in

(i) člen 35(2).

3. Sklicevanja na „Evropsko skupnost“ ali „Skupnost“ v Sporazumu se štejejo za sklicevanja na Unijo.

ČLEN 3

Dvostranski sporazumi na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica

1. Obstoječi in prihodnji dvostranski sporazumi med Unijo in Švico na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, veljajo za usklajeno celoto, ki zagotavlja ravnovesje pravic in obveznosti med Unijo in Švico.
2. Sporazum predstavlja dvostranski sporazum na področju, povezanem z notranjim trgov, na katerem sodeluje Švica.

POGLAVJE 2

USKLADITEV SPORAZUMA S PRAVNIMI AKTI UNIJE

ČLEN 4

Sodelovanje pri pripravi pravnih aktov Unije (oblikovanje odločitev)

1. Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: Komisija) pri pripravi predloga pravnega akta Unije v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije (PDEU) na področju, ki ga zajema Sporazum, o tem obvesti Švico in se neuradno posvetuje z njenimi strokovnjaki na enak način, kot pri pripravi svojih predlogov zaprosi za mnenja strokovnjakov iz držav članic Unije.

Na zahtevo ene ali druge pogodbenice poteka predhodna izmenjava mnenj v Skupnem odboru.

Pogodbenici se na zahtevo katere koli od njiju ponovno posvetujeta v Skupnem odboru, in sicer v pomembnih trenutkih faze, preden Unija sprejme pravni akt, v stalnem postopku obveščanja in posvetovanja.

2. Komisija pri pripravi delegiranih aktov v zvezi s temeljnimi akti prava Unije na področju, ki ga zajema Sporazum, v skladu s PDEU zagotovi čim širše sodelovanje Švice pri pripravi osnutkov in se posvetuje z njenimi strokovnjaki na enaki podlagi, kot se posvetuje s strokovnjaki držav članic Unije.

3. Komisija pri pripravi izvedbenih aktov v zvezi s temeljnimi akti prava Unije na področju, ki ga zajema Sporazum, v skladu s PDEU zagotovi čim širše sodelovanje Švice pri pripravi osnutkov, ki se pozneje predložijo odborom, ki Komisiji pomagajo pri izvajanju njenih izvedbenih pooblastil, in se posvetuje s strokovnjaki iz Švice na enaki podlagi, kot se posvetuje s strokovnjaki iz držav članic Unije.
4. Strokovnjaki iz Švice sodelujejo pri delu odborov, ki niso zajeti v odstavkih 2 in 3, kadar je to potrebno za pravilno delovanje Sporazuma. Skupni odbor pripravi in posodablja seznam teh odborov in po potrebi drugih odborov s podobnimi značilnostmi.
5. Ta člen se ne uporablja v zvezi s pravnimi akti Unije ali njihovimi določbami, ki spadajo na področje uporabe izjeme iz člena 5(7).

ČLEN 5

Vključevanje pravnih aktov Unije

1. Za zagotovitev pravne varnosti in homogenosti prava na področju, povezanem z notranjim trgov, na katerem sodeluje Švica na podlagi Sporazuma, Švica in Unija zagotovita, da se pravni akti Unije, sprejeti na področju, ki ga zajema Sporazum, vključijo v Sporazum čim prej po njihovem sprejetju.
2. Pravni akti Unije, vključeni v Sporazum v skladu z odstavkom 4, so z vključitvijo v Sporazum del pravnega reda Švice, pri čemer se po potrebi upoštevajo prilagoditve, ki jih določi Skupni odbor.

3. Ko Unija sprejme pravni akt na področju, ki ga zajema Sporazum, o tem prek Skupnega odbora čim prej obvesti Švico. Skupni odbor na zahtevo katere koli od pogodbenic opravi izmenjavo mnenj o zadevi.
4. Skupni odbor ukrepa v skladu z odstavkom 1 tako, da čim prej sprejme sklep o spremembi Priloge k Sporazumu, vključno s potrebnimi prilagoditvami.
5. Skupni odbor lahko brez poseganja v odstavka 1 in 2, če je to potrebno za zagotovitev skladnosti Sporazuma z njegovo prilogo, kakor je bila spremenjena v skladu z odstavkom 4, predlaga revizijo Sporazuma, ki jo pogodbenici odobrita v skladu s svojimi notranjimi postopki.
6. Sklicevanja v Sporazumu na pravne akte Unije, ki ne veljajo več, se štejejo za sklicevanja na pravni akt Unije o razveljavitvi, kakor je vključen v Prilogo k Sporazumu, in sicer od začetka veljavnosti sklepa Skupnega odbora o ustrezni spremembi Priloge k Sporazumu v skladu z odstavkom 4, razen če je v navedenem sklepu določeno drugače.
7. Obveznost iz odstavka 1 se ne uporablja za pravne akte Unije ali njihove določbe, ki spadajo na področje uporabe izjeme. Sporazum ne vsebuje izjeme.
8. Ob upoštevanju člena 6 sklepi Skupnega odbora v skladu z odstavkom 4 začnejo veljati takoj, nikakor pa ne pred datumom, ko se ustrezni pravni akt Unije začne uporabljati v Uniji.
9. Pogodbenici sodelujeta v dobri veri skozi celoten postopek iz tega člena, da bi olajšali odločanje.

ČLEN 6

Izpolnjevanje ustavnih obveznosti s strani Švice

1. Švica med izmenjavo mnenj iz člena 5(3) Unijo obvesti, ali je za sklep iz člena 5(4) potrebno, da Švica izpolni ustavne obveznosti, da bi ta postal zavezujoč.
2. Kadar je za sklep iz člena 5(4) potrebno, da Švica izpolni ustavne obveznosti, da bi postal zavezujoč, ima Švica največ dve leti od datuma obvestila iz odstavka 1, razen v primeru začetka referendumskega postopka, ko se ta rok podaljša za eno leto.
3. Dokler Švica ne sporoči, da je izpolnila svoje ustavne obveznosti, pogodbenici začasno uporabljata sklep iz člena 5(4), razen če Švica obvesti Unijo, da začasna uporaba sklepa ni mogoča, in navede razloge za to.

Začasna uporaba se v nobenem primeru ne more začeti pred datumom, ko se ustrezni pravni akt Unije začne uporabljati v Uniji.
4. Švica prek Skupnega odbora nemudoma uradno obvesti Unijo, ko izpolni ustavne obveznosti iz odstavka 1.
5. Sklep začne veljati na dan, ko je bilo predloženo uradno obvestilo iz odstavka 4, nikakor pa ne pred datumom, ko se ustrezni pravni akt Unije začne uporabljati v Uniji.

POGLAVJE 3

RAZLAGA IN UPORABA SPORAZUMA

ČLEN 7

Načelo enotne razlage

1. Za doseganje ciljev iz člena 1 in v skladu z načeli mednarodnega javnega prava se dvostranski sporazumi na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, in pravni akti Unije, na katere se taki sporazumi sklicujejo, enotno razlagajo in uporabljajo na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica.
2. Pravni akti Unije, na katere se Sporazum sklicuje, in določbe Sporazuma, če njihova uporaba vključuje pojme prava Unije, se razlagajo in uporabljajo v skladu s sodno prakso Sodišča Evropske unije, tako pred podpisom Sporazuma kot po njem.

ČLEN 8

Načelo učinkovite in usklajene uporabe

1. Komisija in pristojni švicarski organi sodelujejo in si pomagajo pri zagotavljanju nadzora nad uporabo Sporazuma. Lahko si izmenjujejo informacije o dejavnostih nadzora nad uporabo Sporazuma. Lahko si izmenjujejo mnenja in razpravljajo o vprašanjih skupnega interesa.
2. Vsaka pogodbenica sprejme ustrezne ukrepe za zagotovitev učinkovite in usklajene uporabe Sporazuma na svojem ozemlju.
3. Nadzor nad uporabo Sporazuma skupaj izvajata pogodbenici v okviru Skupnega odbora.

Če Komisija ali pristojni švicarski organi odkrijejo primer nepravilne uporabe, se lahko zadeva predloži Skupnemu odboru, da bi se našla sprejemljiva rešitev.

4. Komisija in pristojni švicarski organi spremljajo, kako druga pogodbenica uporablja Sporazum. Uporablja se postopek iz člena 10.

Če so za zagotovitev učinkovite in usklajene uporabe Sporazuma potrebne nekatere pristojnosti za nadzor institucij Unije v zvezi z eno pogodbenico, kot so pooblastila za preiskavo in odločanje, jih mora Sporazum posebej predvideti.

ČLEN 9

Načelo izključnosti

Pogodbenici se zavezujeta, da bosta spor glede razlage ali uporabe Sporazuma in pravnih aktov Unije, na katere se Sporazum sklicuje, ali, kjer je to primerno, glede skladnosti sklepa, ki ga je Komisija sprejela na podlagi Sporazuma, s Sporazumom reševali samo na načine, ki so določeni v tem protokolu.

ČLEN 10

Postopek v primeru težav pri razlagi ali uporabi

1. V primeru težav pri razlagi ali uporabi Sporazuma ali pravnega akta Unije, na katerega se Sporazum sklicuje, se pogodbenici posvetujeta v okviru Skupnega odbora, da bi našli obojestransko sprejemljivo rešitev. V ta namen se Skupnemu odboru zagotovijo vsi koristni elementi informacij, da se omogoči podrobna preučitev stanja. Skupni odbor preuči vse možnosti, s katerimi je mogoče ohraniti pravilno delovanje Sporazuma.
2. Če Skupni odbor ne more najti rešitve za težavo iz odstavka 1 v treh mesecih od datuma, ko mu je bila težava predložena, lahko katera koli pogodbenica zahteva, da spor reši arbitražno sodišče v skladu s pravili iz Dodatka.

3. Če se v sporu pojavi vprašanje v zvezi z razlago ali uporabo določbe iz člena 7(2) in če je razlaga te določbe pomembna za rešitev spora ter potrebna za odločanje, arbitražno sodišče to vprašanje predloži Sodišču Evropske unije.

Če se v sporu pojavi vprašanje v zvezi z razlago ali uporabo določbe, ki spada na področje uporabe izjeme od obveznosti dinamične uskladitve iz člena 5(7), in če spor ne vključuje razlage ali uporabe pojmov prava Unije, arbitražno sodišče razreši spor brez predložitve vprašanja Sodišču Evropske unije.

4. Če arbitražno sodišče v skladu z odstavkom 3 predloži vprašanje Sodišču Evropske unije:

- (a) je odločitev Sodišča Evropske unije za arbitražno sodišče zavezujoča ter
- (b) ima Švica enake pravice kot države članice in institucije Unije ter zanjo smiselno veljajo enaki postopki pred Sodiščem Evropske unije.

5. Vsaka pogodbenica sprejme vse potrebne ukrepe za izpolnitev odločitve arbitražnega sodišča v dobri veri.

Pogodbenica, za katero je arbitražno sodišče ugotovilo, da ni ravnala v skladu s Sporazumom, prek Skupnega odbora obvesti drugo pogodbenico o ukrepih, ki jih je sprejela za izpolnitev odločitve arbitražnega sodišča.

ČLEN 11

Izravnalni ukrepi

1. Če pogodbenica, za katero je arbitražno sodišče ugotovilo, da ni ravnala v skladu s Sporazumom, v razumnem roku, določenem v skladu s členom IV.2(6) Dodatka, ne obvesti druge pogodbenice o ukrepih, ki jih je sprejela za izpolnitev odločitve arbitražnega sodišča, ali če druga pogodbenica meni, da sporočeni ukrepi niso v skladu z odločitvijo arbitražnega sodišča, lahko ta druga pogodbenica sprejme sorazmerne izravnalne ukrepe v okviru Sporazuma ali katerega koli drugega dvostranskega sporazuma na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica (v nadaljnjem besedilu: izravnalni ukrepi), da bi odpravila morebitno neravnovesje. Pogodbenico, za katero je arbitražno sodišče ugotovilo, da ni ravnala v skladu s Sporazumom, uradno obvesti o izravnalnih ukrepih, ki se navedejo v uradnem obvestilu. Ti izravnalni ukrepi začnejo veljati tri mesece od datuma tega uradnega obvestila.
2. Če Skupni odbor v enem mesecu od datuma uradnega obvestila o predvidenih izravnalnih ukrepih ne sprejme odločitve o začasni prekinitvi, spremembi ali razveljavitvi teh izravnalnih ukrepov, lahko ena od pogodbenic v skladu z Dodatkom predloži vprašanje sorazmernosti teh izravnalnih ukrepov v arbitražo.
3. Arbitražno sodišče odloči v rokih, določenih v členu III.8(4) Dodatka.
4. Izravnalni ukrepi nimajo retroaktivnega učinka. Zlasti se ohranijo pravice in obveznosti, ki so jih posamezniki in gospodarski subjekti že pridobili pred začetkom veljavnosti izravnalnih ukrepov.

ČLEN 12

Sodelovanje med jurisdikcijami

1. Švicarsko zvezno vrhovno sodišče in Sodišče Evropske unije se za spodbujanje enotne razlage dogovorita o dialogu in njegovih načinih.
2. Švica ima pravico, da Sodišču Evropske unije vloži vloge ali pisna stališča, kadar sodišče države članice Unije Sodišču Evropske unije predloži vprašanje v zvezi z razlago Sporazuma ali določbe pravnega akta Unije iz navedenega sporazuma za predhodno odločanje.

POGLAVJE 4

DRUGE DOLOČBE

ČLEN 13

Finančni prispevek

1. Švica v skladu s tem členom in Prilogo prispeva k financiranju dejavnosti agencij Unije, informacijskih sistemov in drugih dejavnosti iz člena 1 Priloge, do katerih ima dostop.

Skupni odbor lahko sprejme sklep o spremembi Priloge.

2. Unija lahko kadar koli začasno prekine sodelovanje Švice v dejavnostih iz odstavka 1 tega člena, če Švica plačila ne opravi v roku v skladu s plačilnimi pogoji iz člena 2 Priloge.

Če Švica plačila ne opravi v roku, ji Unija pošlje uradni opomin. Če se celotno plačilo ne izvede v 30 dneh od datuma prejema navedenega uradnega opomina, lahko Unija začasno prekine sodelovanje Švice v zadevni dejavnosti.

3. Finančni prispevek je v obliki vsote:

(a) operativnega prispevka in

(b) pristojbine za sodelovanje.

4. Finančni prispevek je v obliki letnega finančnega prispevka in zapade v plačilo na datume, določene v zahtevkih za plačilo sredstev, ki jih izda Komisija.

5. Operativni prispevek temelji na razdelitvenem ključu za prispevke, opredeljenem kot razmerje med bruto domačim proizvodom (v nadaljnjem besedilu: BDP) Švice po tržnih cenah in BDP Unije po tržnih cenah.

V ta namen so podatki o BDP po tržnih cenah pogodbenic zadnji razpoložljivi podatki od 1. januarja leta, v katerem se izvede letno plačilo, kot jih določi Statistični urad Evropske unije (EUROSTAT), ob ustreznem upoštevanju Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o sodelovanju na področju statistike, sklenjenega 26. oktobra 2004 v Luxembourg. Če se navedeni sporazum preneha uporabljati, se BDP Švice določi na podlagi podatkov Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).

6. Operativni prispevek za vsako agencijo Unije se izračuna z uporabo razdelitvenega ključa za prispevke za njen izglasovani letni proračun, ki je vpisan v ustrezno subvencijsko vrstico proračuna Unije za zadevno leto, pri čemer se za vsako agencijo upošteva morebitni prilagojeni operativni prispevek, kot je opredeljen v členu 1 Priloge.

Operativni prispevek za informacijske sisteme in druge dejavnosti se izračuna z uporabo razdelitvenega ključa za prispevke za ustrezni proračun zadevnega leta, kot je določeno v dokumentih za izvrševanje proračuna, kot so delovni programi ali pogodbe.

Vsi referenčni zneski temeljijo na odobritvah za prevzem obveznosti.

7. Letna pristojbina za sodelovanje znaša 4 % letnega operativnega prispevka, izračunanega v skladu z odstavkoma 5 in 6.

8. Komisija Švici zagotovi ustrezne informacije v zvezi z izračunom njenega finančnega prispevka. Te informacije se zagotovijo ob ustreznem upoštevanju pravil Unije o zaupnosti in varstvu podatkov.

9. Vsi finančni prispevki Švice ali plačila s strani Unije in izračun dolgovanih zneskov ali zneskov, ki jih je treba prejeti, se izvršijo v eurih.

10. Če začetek veljavnosti tega protokola ne sovпада z začetkom koledarskega leta, se operativni prispevek Švice za zadevno leto prilagodi v skladu z metodologijo in plačilnimi pogoji, opredeljenimi v členu 5 Priloge.

11. Podrobne določbe za uporabo tega člena so določene v Prilogi.

12. Skupni odbor tri leta po začetku veljavnosti tega protokola in nato vsaka tri leta pregleda pogoje za sodelovanje Švice, kot so opredeljeni v členu 1 Priloge, in jih po potrebi prilagodi.

ČLEN 14

Sklicevanja na ozemlja

Kadar pravni akti Unije, vključeni v Sporazum, vsebujejo sklicevanja na ozemlje „Evropske unije“, „Unije“, „skupnega trga“ ali „notranjega trga“, se ta za namene Sporazuma razumejo kot sklicevanja na ozemlja iz člen 34 Sporazuma.

ČLEN 15

Sklicevanja na državljane držav članic Unije

Kadar pravni akti Unije, vključeni v Sporazum, vsebujejo sklicevanja na državljane držav članic Unije, se ta za namene Sporazuma razumejo kot sklicevanja na državljane držav članic Unije in Švice.

ČLEN 16

Začetek veljavnosti in izvajanje pravnih aktov Unije

Določbe pravnih aktov Unije, vključenih v Sporazum, o začetku njihove veljavnosti ali izvajanju niso pomembne za namene Sporazuma.

Roki in datumi, ko naj bi Švica uveljavila in začela izvajati sklepe o vključitvi pravnih aktov Unije v Sporazum, izhajajo iz člena 5(8) in člena 6(5) ter iz določb o prehodnih ureditvah.

ČLEN 17

Naslovniki pravnih aktov Unije

Določbe pravnih aktov Unije, vključenih v Sporazum, ki navajajo, da so naslovljene na države članice Unije, niso pomembne za namene Sporazuma.

POGLAVJE 5

KONČNE DOLOČBE

ČLEN 18

Izvajanje

1. Pogodbenici sprejmeta vse ustrezne ukrepe, splošne ali posebne, za zagotovitev izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz Sporazuma, in se vzdržita vseh ukrepov, ki bi lahko ogrozili doseganje njegovih ciljev.
2. Pogodbenici sprejmeta vse potrebne ukrepe za zagotovitev predvidenih rezultatov pravnih aktov Unije, na katere se sklicuje Sporazum, in se vzdržita vseh ukrepov, ki bi lahko ogrozili doseganje njihovih ciljev.

ČLEN 19

Začetek veljavnosti

1. Ta protokol pogodbenici ratificirata ali odobrita v skladu s svojimi postopki. Pogodbenici se medsebojno uradno obvestita o zaključku notranjih postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti tega protokola.

2. Ta protokol začne veljati prvi dan drugega meseca, ki sledi zadnjemu uradnemu obvestilu v zvezi z naslednjimi instrumenti:

- (a) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
- (b) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
- (c) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;
- (d) Protokol o državni pomoči k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;
- (e) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (f) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (g) Protokol o državni pomoči k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (h) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o trgovini s kmetijskimi proizvodi;

- (i) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (j) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (k) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o rednem finančnem prispevku Švice k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropski uniji;
- (l) Sporazum med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Švicarsko konfederacijo na drugi strani o sodelovanju Švicarske konfederacije v programih Unije;
- (m) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o pogojih za sodelovanje Švicarske konfederacije v Agenciji Evropske unije za vesoljski program.

ČLEN 20

Sprememba in odpoved

1. Ta protokol se lahko kadar koli spremeni z medsebojnim soglasjem pogodbenic.
2. Če se Sporazum odpove v skladu s členom 36(3) Sporazuma, ta protokol preneha veljati na datum iz člena 36(4) Sporazuma.

3. Če Sporazum preneha veljati, se pravice in obveznosti, ki so jih posamezniki in gospodarski subjekti že pridobili na podlagi Sporazuma pred datumom, ko je Sporazum prenehal veljati, ohranijo. Pogodbenici se sporazumeta o tem, kako bosta ukrepali v zvezi s pravicami, ki so v procesu pridobitve.

Sestavljeno v [...] dne [...] v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer je vsako od teh besedil enako verodostojno.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so za to pravilno pooblaščen, podpisali ta protokol.

(Polje za podpise v vseh 24 jezikih EU: „Za Evropsko unijo“ in „Za Švicarsko konfederacijo“)

PRILOGA O UPORABI ČLENA 13 PROTOKOLA

ČLEN 1

Seznam dejavnosti agencij Unije, informacijskih sistemov
in drugih dejavnosti, h katerim mora Švica finančno prispevati

Švica finančno prispeva k naslednjemu:

- (a) agencije:
nič;
- (b) informacijski sistemi:
nič;
- (c) druge dejavnosti:
nič.

ČLEN 2

Plačilni pogoji

1. Zapadla plačila v skladu s členom 13 Protokola se izvedejo v skladu s tem členom.
2. Komisija ob izdaji zahtevka za plačilo sredstev za proračunsko leto Švici sporoči naslednje informacije:
 - (a) znesek operativnega prispevka in
 - (b) znesek pristojbine za sodelovanje.
3. Komisija Švici čim prej in najpozneje 16. aprila vsakega proračunskega leta sporoči naslednje informacije v zvezi z njenim sodelovanjem:
 - (a) zneske odobritev za prevzem obveznosti iz izglasovanega letnega proračuna Unije, vpisane v ustrezne subvencijske vrstice proračuna Unije v zadevnem letu za vsako agencijo Unije, pri čemer se za vsako agencijo upošteva morebitni prilagojeni operativni prispevek, kot je opredeljen v členu 1, in zneske odobritev za prevzem obveznosti v zvezi z izglasovanim proračunom Unije za zadevno leto za ustrezni proračun informacijskih sistemov in drugih dejavnosti, ki zajemajo sodelovanje Švice v skladu s členom 1;
 - (b) znesek pristojbine za sodelovanje iz člena 13(7) Protokola in

- (c) kar zadeva agencije, v letu $N + 1$ zneske proračunskih obveznosti, prevzetih za odobritve za prevzem obveznosti, odobrene v letu N v ustreznih subvencijskih vrsticah proračuna Unije glede na letni proračun Unije, ki je vpisan v ustrezno subvencijsko vrstico proračuna Unije v letu N .

4. Komisija na podlagi predloga proračuna čim prej in najpozneje do 1. septembra proračunskega leta predloži oceno informacij iz točk (a) in (b) odstavka 3.

5. Komisija najpozneje 16. aprila in, če je primerno za ustrezno agencijo, informacijski sistem ali drugo dejavnost, najprej 22. oktobra in najpozneje 31. oktobra vsakega proračunskega leta Švici izda zahtevek za plačilo sredstev, ki ustreza prispevku Švice na podlagi Sporazuma za vsako od agencij, informacijskih sistemov in drugih dejavnosti, v katerih sodeluje Švica.

6. Zahtevek za plačilo sredstev iz odstavka 5 je strukturiran v obrokih, kot sledi:

- (a) prvi obrok v letu v zvezi z zahtevkom za plačilo sredstev, ki se izda do 16. aprila, ustreza znesku, ki je enak ocenjenemu letnemu finančnemu prispevku agencije, informacijskega sistema ali druge dejavnosti iz odstavka 4.

Švica plača znesek, naveden v tem zahtevku za plačilo sredstev, najpozneje 60 dni po izdaji tega zahtevka;

- (b) če je ustrezno, drugi obrok v letu v zvezi z zahtevkom za plačilo sredstev, ki se izda najprej 22. oktobra in najpozneje 31. oktobra, ustreza razliki med zneskom iz odstavka 4 in zneskom iz odstavka 5, če je znesek iz odstavka 5 višji.

Švica plača znesek, naveden v tem zahtevku za plačilo sredstev, do 21. decembra.

Švica lahko za vsak zahtevek za plačilo sredstev izvede ločena plačila za vsako agencijo, informacijski sistem ali drugo dejavnost.

7. Komisija v prvem letu izvajanja Protokola izda le en zahtevek za plačilo sredstev, in sicer v 90 dneh od začetka veljavnosti Protokola.

Švica plača znesek, naveden v zahtevku za plačilo sredstev, najpozneje 60 dni po izdaji zahtevka za plačilo sredstev.

8. Švica za vsako zamudo pri plačilu finančnega prispevka plača zamudne obresti na neporavnani znesek od datuma zapadlosti do dne, ko je ta neporavnani znesek v celoti plačan.

Za zneske terjatev, ki niso plačani do datuma zapadlosti, velja obrestna mera, ki jo Evropska centralna banka uporablja v svojih operacijah glavnega refinanciranja, kot je objavljena v seriji C *Uradnega lista Evropske unije* in ki velja na prvi dan meseca, v katerem znesek zapade v plačilo, ali 0 %, katera koli je višja, povečana za 3,5 odstotne točke.

ČLEN 3

Prilagoditev finančnega prispevka Švice agencijam Unije z vidika izvrševanja

Finančni prispevek Švice za agencije Unije se prilagodi v letu $N + 1$, ko se začetni operativni prispevek prilagodi navzgor ali navzdol za razliko med začetnim operativnim prispevkom in prilagojenim prispevkom, ki se izračuna z uporabo razdelitvenega ključa za prispevke iz leta N za znesek proračunskih obveznosti, prevzetih za odobritve za prevzem obveznosti, odobrene v letu N v okviru ustreznih subvencijskih vrstic proračuna Unije. Kadar je primerno, se pri razliki za vsako agencijo upošteva prilagojeni operativni prispevek, izražen v odstotkih, kot je opredeljen v členu 1.

ČLEN 4

Obstoječa ureditev

Člen 13 Protokola in ta priloga se ne uporabljata za posebne ureditve med Švico in Unijo, ki vključujejo finančne prispevke Švice. Agencije, informacijski sistemi in druge dejavnosti, ki jih take ureditve zajemajo, so:

Agencija Evropske unije za varnost v letalstvu, ustanovljena z Uredbo (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o skupnih pravilih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu ter spremembi uredb (ES) št. 2111/2005, (ES) št. 1008/2008, (EU) št. 996/2010, (EU) št. 376/2014 ter direktiv 2014/30/EU in 2014/53/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi uredb (ES) št. 552/2004 in (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (EGS) št. 3922/91 (UL L 212, 22.8.2018, str. 1), kot je ustrezno v skladu s Prilogo k Sporazumu.

ČLEN 5

Prehodna ureditev

Če datum začetka veljavnosti Protokola ni 1. januar, se ta člen uporablja z odstopanjem od člena 2.

V prvem letu izvajanja Protokola se operativni prispevek v zvezi z dolgovanim operativnim prispevkom za zadevno leto, ki se uporablja za zadevno agencijo, informacijski sistem ali drugo dejavnost, kot je določeno v skladu s členom 13 Protokola in členi 1 do 3 te priloge, zmanjša po načelu časovne porazdelitve, tako da se znesek dolgovanega letnega operativnega prispevka pomnoži z razmerjem med:

- (a) številom koledarskih dni od datuma začetka veljavnosti Protokola do 31. decembra zadevnega leta in
- (b) skupnim številom koledarskih dni zadevnega leta.

DODATEK O ARBITRAŽNEM SODIŠČU

POGLAVJE I

UVODNE DOLOČBE

ČLEN I.1

Področje uporabe

Če ena od pogodbenic (v nadaljnjem besedilu: pogodbenici) spor predloži v arbitražo v skladu s členom 10(2) ali 11(2) Protokola, se uporabljajo pravila iz tega dodatka.

ČLEN I.2

Register in tajniške storitve

Mednarodni urad Stalnega arbitražnega sodišča v Haagu (v nadaljnjem besedilu: Mednarodni urad) opravlja naloge registra in zagotavlja potrebne tajniške storitve.

ČLEN I.3

Obvestila in izračun rokov

1. Obvestila, vključno s sporočili ali predlogi, se lahko pošljejo s katerim koli komunikacijskim sredstvom, ki dokazuje njihov prenos ali omogoča njihovo potrditev.
2. Taka obvestila se lahko pošljejo elektronsko le, če je pogodbenica posebej za ta namen določila ali odobrila naslov.
3. Taka obvestila, ki se vročijo pogodbenicama, se za Švico pošljejo švicarskemu oddelku za Evropo Zveznega oddelka za zunanje zadeve, za Unijo pa pravni službi Komisije.
4. Vsi roki, določeni v tem dodatku, začnejo teči dan po tem, ko se je zgodil nek dogodek ali je prišlo do nekega dejanja. Če je zadnji dan za predložitev dokumenta dela prosti dan v institucijah Unije ali švicarske vlade, se rok za predložitev dokumenta izteče prvi naslednji delovni dan. Štejejo se tudi dela prosti dnevi v tem časovnem obdobju.

ČLEN I.4

Obvestilo o arbitraži

1. Pogodbenica, ki da pobudo za uporabo arbitraže (v nadaljnjem besedilu: tožeča stranka), pošlje drugi pogodbenici (v nadaljnjem besedilu: tožena stranka) in Mednarodnemu uradu obvestilo o arbitraži.

2. Arbitražni postopek se začne na dan po tem, ko tožena stranka prejme obvestilo o arbitraži.
3. Obvestilo o arbitraži vsebuje naslednje informacije:
 - (a) zahtevo, da se spor predloži v arbitražo;
 - (b) imeni in kontaktne podatke pogodbenic;
 - (c) ime in naslov enega ali več zastopnikov tožeče stranke;
 - (d) pravno podlago za postopek (člen 10(2) ali člen 11(2) Protokola) in:
 - (i) v primerih iz člena 10(2) Protokola vprašanje, ki je vzrok spora, kot je bil v skladu s členom 10(1) Protokola uradno uvrščen v reševanje na dnevni red Skupnega odbora in
 - (ii) v primerih iz člena 11(2) Protokola odločitev arbitražnega sodišča, vse izvedbene ukrepe iz člena 10(5) Protokola in sporne izravnalne ukrepe;
 - (e) navedbo pravila, ki je povzročilo spor ali je z njim povezano;
 - (f) kratek opis spora in
 - (g) imenovanje arbitra ali, če je treba imenovati pet arbitrov, imenovanje dveh arbitrov.

4. V primerih iz člena 10(3) Protokola lahko obvestilo o arbitraži vsebuje tudi informacije o tem, ali je zadevo treba predložiti Sodišču Evropske unije.

5. Morebitni ugovori glede zadostnosti obvestila o arbitraži ne preprečujejo ustanovitve arbitražnega sodišča. O sporu dokončno odloči arbitražno sodišče.

ČLEN I.5

Odgovor na obvestilo o arbitraži

1. Tožena stranka v 60 dneh po prejemu obvestila o arbitraži tožeči stranki in Mednarodnemu uradu pošlje odgovor na obvestilo o arbitraži, ki vsebuje naslednje informacije:

- (a) imeni in kontaktne podatke pogodbenic;
- (b) ime in naslov enega ali več zastopnikov tožene stranke;
- (c) odgovor na informacije iz obvestila o arbitraži v skladu s točkami (d) do (f) člena I.4(3) in
- (d) imenovanje arbitra ali, če je treba imenovati pet arbitrov, imenovanje dveh arbitrov.

2. V primerih iz člena 10(3) Protokola lahko odgovor na obvestilo o arbitraži vsebuje tudi odgovor na informacije iz obvestila o arbitraži v skladu s členom I.4(4) tega dodatka in informacije o tem, ali je zadevo treba predložiti Sodišču Evropske unije.
3. Če tožena stranka na obvestilo o arbitraži ne odgovori ali odgovori nepopolno ali prepozno, to ne preprečuje ustanovitve arbitražnega sodišča. O sporu dokončno odloči arbitražno sodišče.
4. Če tožena stranka v svojem odgovoru na obvestilo o arbitraži zahteva, da arbitražno sodišče sestavlja pet arbitrov, tožeča stranka imenuje dodatnega arbitra v 30 dneh od prejema odgovora na obvestilo o arbitraži.

ČLEN I.6

Zastopanje in pomoč

1. Pogodbenici pred arbitražnim sodiščem zastopa eden ali več zastopnikov. Zastopnikom lahko pomagajo svetovalci ali odvetniki.
2. O vsaki spremembi zastopnikov ali njihovih naslovov se obvesti drugo pogodbenico, Mednarodni urad in arbitražno sodišče. Arbitražno sodišče lahko kadar koli na lastno pobudo ali na zahtevo pogodbenice zahteva dokaze o pooblastilih, podeljenih zastopnikom pogodbenic.

POGLAVJE II

SESTAVA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA

ČLEN II.1

Število arbitrov

Arbitražno sodišče sestavljajo trije arbitri. Če tako zahtevata tožeča stranka v obvestilu o arbitraži ali tožena stranka v odgovoru na obvestilo o arbitraži, arbitražno sodišče sestavlja pet arbitrov.

ČLEN II.2

Imenovanje arbitrov

1. Če je treba imenovati tri arbitre, vsaka pogodbenica imenuje enega od njih. Arbitra, ki ju imenujeta pogodbenici, izbereta tretjega arbitra, ki predseduje arbitražnemu sodišču.
2. Če je treba imenovati pet arbitrov, vsaka pogodbenica imenuje dva od njih. Štirje arbitri, ki jih imenujeta pogodbenici, izberejo petega arbitra, ki predseduje arbitražnemu sodišču.

3. Če arbitri v 30 dneh po imenovanju zadnjega arbitra, ki sta ga imenovali pogodbenici, ne dosežejo dogovora o izbiri predsednika arbitražnega sodišča, ga imenuje generalni sekretar Stalnega arbitražnega sodišča.
4. Za pomoč pri izbiri arbitrov, ki sestavljajo arbitražno sodišče, se pripravi in po potrebi posodablja okvirni seznam oseb s kvalifikacijami iz odstavka 6, ki je skupen vsem dvostranskim sporazumom na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, ter Sporazumu med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o zdravju, sklenjenemu v [...] dne [...] (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o zdravju), Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o trgovini s kmetijskimi proizvodi, sklenjenemu 21. junija 1999 v Luxembourg (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o trgovini s kmetijskimi proizvodi), in Sporazumu med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o rednem finančnem prispevku Švice za zmanjšanje gospodarskih in socialnih razlik v Evropski uniji, sklenjenemu v [...] dne [...] (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o rednem finančnem prispevku Švice). Skupni odbor s sklepom sprejme in posodobi ta seznam za namene Sporazuma.
5. Če pogodbenica ne imenuje arbitra, ga imenuje generalni sekretar Stalnega arbitražnega sodišča s seznama iz odstavka 4. Če takega seznama ni, generalni sekretar Stalnega arbitražnega sodišča z žrebom imenuje arbitra izmed posameznikov, ki sta jih uradno predlagali ena ali obe pogodbenici za namene odstavka 4.

6. Arbitražno sodišče sestavljajo visoko usposobljene osebe, ki so ali niso povezane s pogodbenicama, katerih neodvisnost in odsotnost navzkrižja interesov sta zagotovljeni, poleg tega pa imajo veliko izkušenj. Zlasti morajo imeti dokazano strokovno znanje na področju prava in zadev, ki jih zajema ta sporazum; ne smejo sprejemati navodil od nobene pogodbenice ter morajo delovati v svoji individualni pristojnosti in v zvezi z zadevami, ki se nanašajo na spor, ne smejo sprejemati navodil od nobene organizacije ali vlade. Predsednik arbitražnega sodišča mora imeti tudi izkušnje s postopki za reševanje sporov.

ČLEN II.3

Izjave arbitrov

1. Kadar je oseba upoštevana za imenovanje za arbitra, ta oseba poroča o vseh okoliščinah, ki bi lahko vzbudile upravičene dvome o njeni nepristranskosti ali neodvisnosti. Arbiter od svojega imenovanja in ves čas trajanja arbitražnega postopka pogodbenicama in drugim arbitrom brez odlašanja poroča o takšnih okoliščinah, če tega še ni storil.
2. Arbitra se lahko razreši, če obstajajo okoliščine, ki bi lahko vzbudile upravičene dvome o njegovi nepristranskosti ali neodvisnosti.
3. Pogodbenica lahko zahteva razrešitev arbitra, ki ga je imenovala, samo iz razloga, s katerim se je seznanila po imenovanju.
4. Če arbiter ni dejaven ali pravno ali dejansko ne more opravljati svojih nalog, se uporabi postopek za razrešitev arbitrov iz člena II.4.

ČLEN II.4

Razrešitev arbitrov

1. Vsaka pogodbenica, ki želi razrešiti arbitra, vloži zahtevo za razrešitev v 30 dneh od datuma, ko je bila obveščena o imenovanju arbitra, ali v 30 dneh od datuma, ko se je seznanila z okoliščinami iz člena II.3.
2. Zahteva za razrešitev se pošlje drugi pogodbenici, razrešenemu arbitru, drugim arbitrom in Mednarodnemu uradu. V njej so navedeni razlogi za zahtevo za razrešitev.
3. Če je bila vložena zahteva za razrešitev, jo lahko druga pogodbenica sprejme. Zadevni arbiter lahko tudi odstopi. Sprejetje zahteve ali odstop ne pomenita potrditve razlogov za zahtevo za razrešitev.
4. Če druga pogodbenica v 15 dneh od datuma uradnega obvestila o zahtevi za razrešitev te ne sprejme ali če zadevni arbiter ne odstopi, lahko pogodbenica, ki zahteva razrešitev, zaprosi generalnega sekretarja Stalnega arbitražnega sodišča, naj sprejme odločitev o razrešitvi.
5. Če se pogodbenici ne dogovorita drugače, se v odločitvi iz odstavka 4 navedejo razlogi zanjo.

ČLEN II.5

Zamenjava arbitra

1. Če je treba med arbitražnim postopkom zamenjati arbitra, se ob upoštevanju odstavka 2 tega člena imenuje ali izbere nadomestni arbiter v skladu s postopkom iz člena II.2, ki se uporablja za imenovanje ali izbiro arbitra, ki ga je treba zamenjati. Ta postopek se uporablja tudi, če ena od pogodbenic ni uveljavila pravice do imenovanja ali sodelovanja pri imenovanju arbitra, ki ga je treba zamenjati.
2. V primeru zamenjave arbitra se postopek nadaljuje v fazi, ko je zamenjani arbiter prenehal opravljati svoje naloge, razen če arbitražno sodišče odloči drugače.

ČLEN II.6

Izključitev odgovornosti

Razen v primerih namernega nepravilnega ravnanja ali hude malomarnosti se pogodbenici v največjem možnem obsegu, ki ga dovoljuje veljavno pravo, odrečeta kakršnim koli tožbam proti arbitrom zaradi kakršnega koli dejanja ali opustitve, povezane z arbitražo.

POGLAVJE III

ARBITRAŽNI POSTOPEK

ČLEN III.1

Splošne določbe

1. Datum ustanovitve arbitražnega sodišča je datum, ko je zadnji arbiter sprejel svoje imenovanje.
2. Arbitražno sodišče zagotovi, da se pogodbenici obravnavata enako in da ima vsaka od njiju v kateri koli ustrezni fazi postopka zadostne možnosti, da uveljavlja svoje pravice in predstavi svoje stališče. Arbitražno sodišče vodi postopek tako, da se izogne zamudam in nepotrebnim stroškom ter zagotovi rešitev spora med pogodbenicama.
3. Organizirana bo obravnava, razen če arbitražno sodišče po zaslišanju pogodbenic odloči drugače.
4. Kadar pogodbenica pošlje sporočilo arbitražnemu sodišču, to stori prek Mednarodnega urada in hkrati pošlje izvod drugi pogodbenici. Mednarodni urad pošlje izvod tega sporočila vsakemu od arbitrov.

ČLEN III.2

Kraj arbitraže

Kraj arbitraže je Haag. V izjemnih okoliščinah se lahko arbitražno sodišče sestane na katerem koli drugem kraju, za katerega meni, da je primeren za njegova posvetovanja.

ČLEN III.3

Jezik

1. Postopek poteka v francoščini in angleščini.
2. Arbitražno sodišče lahko odredi, da se vsem dokumentom, priloženim zahtevku ali odgovoru na zahtevek, in vsem nadaljnjim dokumentom, predloženim med postopkom v izvirnem jeziku, priloži prevod v enega od jezikov postopka.

ČLEN III.4

Zahtevek

1. Tožeča stranka v roku, ki ga določi arbitražno sodišče, toženi stranki in sodišču prek Mednarodnega urada pošlje zahtevek. Tožeča stranka se lahko odloči, da se kot zahtevek šteje njeno obvestilo o arbitraži iz člena I.4, če izpolnjuje tudi pogoje iz odstavkov 2 in 3 tega člena.

2. Zahtevek vsebuje naslednje informacije:

- (a) informacije iz točk (b) do (f) člena I.4(3);
- (b) navedbo dejstev, predloženih v podporo zahtevku, ter
- (c) pravne argumente, navedene v podporo zahtevku.

3. Zahtevku se, kolikor je to mogoče, priložijo vsi dokumenti in drugi dokazi, ki jih navaja tožeča stranka, ali pa se zahtevek nanje sklicuje. V primerih iz člena 10(3) Protokola lahko zahtevek, kolikor je to mogoče, vsebuje tudi informacije o tem, ali je zadevo treba predložiti Sodišču Evropske unije.

ČLEN III.5

Odgovor na zahtevek

1. Tožena stranka v roku, ki ga določi arbitražno sodišče, tožeči stranki in arbitražnemu sodišču prek Mednarodnega urada pošlje odgovor na zahtevek. Tožena stranka se lahko odloči, da se kot odgovor na zahtevek šteje njen odgovor na obvestilo o arbitraži iz člena I.5, če ta odgovor izpolnjuje tudi pogoje iz odstavka 2 tega člena.

2. V odgovoru na zahtevek se odgovori na točke iz zahtevka, navedene v skladu s točkami (a) do (c) člena III.4(2) tega dodatka. Odgovoru na zahtevek se, kolikor je to mogoče, priložijo vsi dokumenti in drugi dokazi, ki jih navaja tožena stranka, ali pa se odgovor na zahtevek nanje sklicuje. V primerih iz člena 10(3) Protokola lahko odgovor na zahtevek, kolikor je to mogoče, vsebuje tudi informacije o tem, ali je zadevo treba predložiti Sodišču Evropske unije.
3. Tožena stranka lahko v odgovoru na zahtevek ali v poznejši fazi arbitražnega postopka, če arbitražno sodišče odloči, da je zamuda upravičena zaradi okoliščin, vloži nasprotni zahtevek, če je arbitražno sodišče pristojno za to.
4. Za nasprotni zahtevek se uporablja člen III.4(2) in (3).

ČLEN III.6

Arbitražna pristojnost

1. Arbitražno sodišče odloči, ali je pristojno na podlagi člena 10(2) ali člena 11(2) Protokola.
2. V primerih iz člena 10(2) Protokola je arbitražno sodišče pooblaščen, da preuči vprašanje, ki je vzrok spora, kot je bil v skladu s členom 10(1) Protokola uradno uvrščen v reševanje na dnevni red Skupnega odbora.

3. V primerih iz člena 11(2) Protokola je arbitražno sodišče, ki je obravnavalo glavno zadevo, pooblaščen, da preuči sorazmernost spornih izravnalnih ukrepov, tudi kadar so bili ti ukrepi v celoti ali delno sprejeti v okviru drugega dvostranskega sporazuma na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica.
4. Predhodni ugovor nepristojnosti arbitražnega sodišča se poda najpozneje v odgovoru na zahtevek, v primeru nasprotnega zahtevka pa v repliki. Dejstvo, da je pogodbenica imenovala arbitra ali sodelovala pri njegovem imenovanju, ji ne odvzame pravice do podaje takega predhodnega ugovora. Predhodni ugovor, da bi spor presegel pooblastila arbitražnega sodišča, se poda takoj, ko se med arbitražnim postopkom pojavi vprašanje, ki domnevno presega njegova pooblastila. Arbitražno sodišče lahko v vsakem primeru ugotovi predhodnemu ugovoru, podanemu po izteku določenega roka, če meni, da je do zamude prišlo iz utemeljenega razloga.
5. Arbitražno sodišče lahko o predhodnem ugovoru iz odstavka 4 odloči tako, da ga obravnava kot predhodno vprašanje, ali v vsebinski odločbi o zadevi.

ČLEN III.7

Druga pisna stališča

Arbitražno sodišče po posvetovanju s pogodbenicama odloči, katera druga pisna stališča poleg zahtevka in odgovora na zahtevek predložita ali lahko predložita pogodbenici, in določi rok za njihovo predložitev.

ČLEN III.8

Roki

1. Roki, ki jih arbitražno sodišče določi za sporočanje pisnih dokumentov, vključno z zahtevkom in odgovorom na zahtevek, niso daljši od 90 dni, razen če se pogodbenici dogovorita drugače.
2. Arbitražno sodišče sprejme končno odločitev v 12 mesecih od datuma svoje ustanovitve. V posebej težavnih izjemnih okoliščinah lahko arbitražno sodišče ta rok podaljša za največ tri dodatne mesece.
3. Roki iz odstavkov 1 in 2 se skrajšajo za polovico:
 - (a) na zahtevo tožeče ali tožene stranke, če arbitražno sodišče v 30 dneh po tej zahtevi in po zaslišanju druge pogodbenice odloči, da je zadeva nujna, ali
 - (b) če se pogodbenici tako dogovorita.
4. V primerih iz člena 11(2) Protokola arbitražno sodišče sprejme končno odločitev v šestih mesecih od datuma uradnega obvestila o izravnalnih ukrepih v skladu s členom 11(1) Protokola.

ČLEN III.9

Predložitev zadev Sodišču Evropske unije

1. V skladu s členom 7 in členom 10(3) Protokola arbitražno sodišče predloži zadevo Sodišču Evropske unije.

2. Arbitražno sodišče lahko kadar koli v postopku predloži zadevo Sodišču Evropske unije, če lahko dovolj natančno opredeli pravno podlago in dejansko stanje v tej zadevi ter pravna vprašanja, ki jih zadeva odpira.

Postopek pred arbitražnim sodiščem se začasno prekine, dokler Sodišče Evropske unije ne izda odločitve.

3. Vsaka pogodbenica lahko arbitražnemu sodišču pošlje obrazloženo zahtevo, da se zadeva predloži Sodišču Evropske unije. Arbitražno sodišče takšno zahtevo zavrne, če meni, da pogoji za predložitev zadeve Sodišču Evropske unije iz odstavka 1 niso izpolnjeni. Če arbitražno sodišče zavrne zahtevo pogodbenice za predložitev zadeve Sodišču Evropske unije, svojo odločitev obrazloži v vsebinski odločbi o zadevi.

4. Arbitražno sodišče z obvestilom predloži zadevo Sodišču Evropske unije. Obvestilo vključuje vsaj naslednje informacije:

- (a) kratek opis spora;
- (b) zadevne pravne akte Unije in/ali določbe Sporazuma ter
- (c) pojem prava Unije, ki ga je treba razlagati v skladu s členom 7(2) Protokola.

Arbitražno sodišče obvesti pogodbenici o predložitvi zadeve Sodišču Evropske unije.

5. Sodišče Evropske unije smiselno uporablja notranji poslovnik, ki se uporablja za izvajanje njegove pristojnosti za predhodno odločanje o razlagi Pogodb in aktov institucij, organov, uradov in agencij Unije.

6. Zastopniki in odvetniki, ki so pooblaščen za zastopanje pogodbenic pred arbitražnim sodiščem v skladu s členi I.4, I.5, III.4 in III.5, so pooblaščen za zastopanje pogodbenic pred Sodiščem Evropske unije.

ČLEN III.10

Začasni ukrepi

1. V primerih iz člena 11(2) Protokola lahko katera koli pogodbenica v kateri koli fazi arbitražnega postopka zaprosi za začasne ukrepe, ki vključujejo začasno prekinitev izravnalnih ukrepov.

2. V prošnji v skladu z odstavkom 1 se navedejo predmet spora, okoliščine, iz katerih izhaja nujnost, ter dejanski in pravni razlogi, ki na prvi pogled izkazujejo utemeljenost predlaganih začasnih ukrepov. V njej se navedejo vsi razpoložljivi dokazi in dokazni predlogi za utemeljitev sprejetja začasnih ukrepov.

3. Pogodbenica, ki predlaga začasne ukrepe, pošlje svojo pisno prošnjo prek Mednarodnega urada drugi pogodbenici in arbitražnemu sodišču. Arbitražno sodišče določi kratek rok, v katerem lahko druga pogodbenica predloži pisne ali ustne pripombe.

4. Arbitražno sodišče v enem mesecu po vložitvi prošnje iz odstavka 1 sprejme odločitev o začasni prekinitvi spornih izravnalnih ukrepov, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) arbitražno sodišče je na prvi pogled zadovoljno z vsebino zadeve, ki jo je pogodbenica, ki predlaga začasne ukrepe, predložila v svoji prošnji;
- (b) arbitražno sodišče meni, da bi pogodbenica, ki prosi za začasne ukrepe, do njegove končne odločitve utrpela resno in nepopravljivo škodo, če izravnalni ukrepi ne bi bili začasno prekinjeni, ter
- (c) škoda, ki je bila pogodbenici, ki predlaga začasne ukrepe, povzročena s takojšnjo uporabo spornih izravnalnih ukrepov, prevlada nad interesom za takojšnjo in učinkovito uporabo teh ukrepov.

5. Začasna prekinitve postopka iz drugega pododstavka člena III.9(2) se v postopkih na podlagi tega člena ne uporablja.

6. Odločitev, ki jo sprejme arbitražno sodišče v skladu z odstavkom 4, ima samo začasni učinek in ne prejudicira vsebinske odločbe arbitražnega sodišča o zadevi.

7. Razen če odločitev, ki jo sprejme arbitražno sodišče v skladu z odstavkom 4 tega člena določa zgodnejši datum konca začasne prekinitve, ta preneha veljati, ko je sprejeta dokončna odločitev v skladu s členom 11(2) Protokola.

8. Da bi se izognili dvomom, se za namene tega člena razume, da arbitražno sodišče pri obravnavi zadevnih interesov pogodbenice, ki predlagačasne ukrepe, in druge pogodbenice upošteva interese posameznikov in gospodarskih subjektov pogodbenic, vendar ta obravnava ne pomeni, da se tem posameznikom ali gospodarskim subjektom prizna kakršno koli upravičenje pred arbitražnim sodiščem.

ČLEN III.11

Dokazi

1. Vsaka pogodbenica predloži dokaze o dejstvih, na katerih temelji njen zahtevek oziroma odgovor na zahtevek.
2. Arbitražno sodišče lahko na zahtevo pogodbenice ali na lastno pobudo od pogodbenic zahteva ustrezne informacije, za katere meni, da so potrebne in primerne. Arbitražno sodišče določi rok, v katerem pogodbenici odgovorita na njegovo zahtevo.
3. Arbitražno sodišče lahko na zahtevo pogodbenice ali na lastno pobudo od katerega koli vira zahteva kakršne koli informacije, ki se mu zdijo primerne. Arbitražno sodišče lahko tudi pridobi mnenje izvedencev, če meni, da je to primerno, in ob upoštevanju pogojev, o katerih se dogovorita pogodbenici, kadar je ustrezno.
4. Vse informacije, ki jih pridobi arbitražno sodišče v skladu s tem členom, se dajo na voljo pogodbenicama, pogodbenici pa lahko na te informacije predložita pripombe arbitražnemu sodišču.
5. Arbitražno sodišče po pridobitvi stališč druge pogodbenice sprejme ustrezne ukrepe za obravnavo vseh vprašanj, ki jih postavi pogodbenica v zvezi z varstvom osebnih podatkov, poslovno skrivnostjo in legitimnimi interesi zaupnosti.

6. Arbitražno sodišče presoja o dopustnosti, ustreznosti in trdnosti predloženih dokazov.

ČLEN III.12

Obravnave

1. Kadar je treba opraviti obravnavo, arbitražno sodišče po posvetovanju s pogodbenicama dovolj zgodaj obvesti pogodbenici o datumu, času in kraju obravnave.
2. Obravnave so javne, razen če arbitražno sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog pogodbenic iz tehtnih razlogov odloči drugače.
3. Za vsako obravnavo se pripravi zapisnik, ki ga podpiše predsednik arbitražnega sodišča. Samo ti zapisniki so verodostojni.
4. Arbitražno sodišče lahko odloči, da bo obravnava potekala virtualno v skladu s prakso Mednarodnega urada. Pogodbenici sta o tej praksi pravočasno obveščeni. V takih primerih se smiselno uporabljata odstavek 1 in odstavek 3.

ČLEN III.13

Zamuda stranke

1. Če tožeča stranka v roku, ki je določen v tem dodatku oziroma ga določi arbitražno sodišče, ne predloži svojega zahtevka in za to ne navede utemeljenega razloga, arbitražno sodišče odredi zaključek arbitražnega postopka, razen če obstajajo odprta vprašanja, o katerih bo morda treba odločiti, in če arbitražno sodišče meni, da je to primerno.

Če tožena stranka v roku, ki je določen v tem dodatku oziroma ga določi arbitražno sodišče, ne predloži odgovora na obvestilo o arbitraži ali odgovora na zahtevek in za to ne navede utemeljenega razloga, arbitražno sodišče odredi nadaljevanje postopka, pri čemer zamuda stranke sama po sebi ne pomeni sprejetja obtožb tožeče stranke.

Drugi pododstavek se uporablja tudi, če tožeča stranka ne predloži replike na nasprotni zahtevek.

2. Če se pogodbenica, ki je ustrezno sklicana v skladu s členom III.12(1), ne udeleži obravnave in za to ne navede utemeljenega razloga, lahko arbitražno sodišče nadaljuje z arbitražo.

3. Če pogodbenica, ki jo arbitražno sodišče ustrezno pozove k predložitvi dodatnih dokazov, tega ne stori v določenih rokih in za to ne navede utemeljenega razloga, lahko arbitražno sodišče odloča na podlagi dokazov, ki jih ima na voljo.

ČLEN III.14

Zaključek postopka

1. Kadar se dokaže, da sta imeli pogodbenici razumno možnost, da predstavita svoje argumente, lahko arbitražno sodišče razglasi zaključek postopka.
2. Arbitražno sodišče lahko, če meni, da je to potrebno zaradi izjemnih okoliščin, na lastno pobudo ali na zahtevo pogodbenice kadar koli pred sprejetjem odločitve ponovno začne postopek.

POGLAVJE IV

ODLOČITEV

ČLEN IV.1

Odločitve

Arbitražno sodišče si prizadeva za sprejemanje odločitev s soglasjem. Če pa se izkaže, da odločitve ni mogoče sprejeti s soglasjem, se odločitev arbitražnega sodišča sprejme z večino arbitrov.

ČLEN IV.2

Oblika in učinek odločitve arbitražnega sodišča

1. Arbitražno sodišče lahko v različnih trenutkih sprejema ločene odločitve o različnih vprašanjih.
2. Vse odločitve so pisne in navajajo razloge, na katerih temeljijo. Za pogodbenici so dokončne in zavezujoče.
3. Odločitev arbitražnega sodišča podpišejo arbitri ter vsebuje navedbo datuma njene izdaje in kraja arbitraže. Mednarodni urad pošlje pogodbenicama izvod odločitve, ki so jo podpisali arbitri.
4. Mednarodni urad objavi odločitev arbitražnega sodišča.

Mednarodni urad pri objavi odločitve arbitražnega sodišča upošteva ustrezna pravila o varstvu osebnih podatkov, poslovni skrivnosti in legitimnih interesih zaupnosti.

Pravila iz drugega pododstavka so enaka za vse dvostranske sporazume na področjih notranjega trga, na katerih sodeluje Švica, ter za Sporazum o zdravju, Sporazum o trgovini s kmetijskimi proizvodi in Sporazum o rednem finančnem prispevku Švice. Skupni odbor s sklepom sprejme in posodobi ta pravila za namene Sporazuma.

5. Pogodbenici nemudoma ravnata v skladu z vsemi odločitvami arbitražnega sodišča.

6. V primerih iz člena 10(2) Protokola arbitražno sodišče po pridobitvi mnenja pogodbenic v vsebinski odločbi o zadevi določi razumen rok za izpolnitev njegove odločitve v skladu s členom 10(5) Protokola, pri čemer upošteva notranje postopke pogodbenic.

ČLEN IV.3

Pravo, ki se uporablja, pravila razlage in mediator

1. Pravo, ki se uporablja, sestavljajo Sporazum, pravni akti Unije, na katere se sklicuje Sporazum, ter vsa druga pravila mednarodnega prava, pomembna za uporabo navedenih instrumentov.
2. Arbitražno sodišče odloča v skladu s pravili razlage iz člena 7 Protokola.
3. Predhodne odločitve, ki jih je sprejel organ za reševanje sporov v zvezi s sorazmernostjo izravnalnih ukrepov na podlagi drugega dvostranskega sporazuma med tistimi iz člena 11(1) Protokola, so za arbitražno sodišče zavezujoče.
4. Arbitražno sodišče ne sme odločati kot mediator ali *ex aequo et bono*.

ČLEN IV.4

Sporazumna rešitev ali drugi razlogi za končanje postopka

1. Pogodbenici se lahko kadar koli sporazumno dogovorita o rešitvi spora. O vsaki taki rešitvi skupaj obvestita arbitražno sodišče. Če rešitev zahteva odobritev v skladu z relevantnimi nacionalnimi postopki katere koli od pogodbenic, se v obvestilu navede takšna zahteva, arbitražni postopek pa se začasno prekine. Če se taka odobritev ne zahteva ali po uradnem obvestilu, da so taki nacionalni postopki zaključeni, se arbitražni postopek zaključi.
2. Če tožeča stranka med postopkom pisno obvesti arbitražno sodišče, da ne želi nadaljevati postopka, in če tožena stranka na dan, ko arbitražno sodišče prejme to obvestilo, še ni storila nobenih korakov v okviru postopka, arbitražno sodišče izda odredbo, s katero uradno zabeleži zaključek postopka. Arbitražno sodišče odloči o stroških, ki jih krije tožeča stranka, če njeno ravnanje to upravičuje.
3. Če arbitražno sodišče pred sprejetjem odločitve ugotovi, da je nadaljevanje postopka postalo nesmiselno ali nemogoče iz katerega koli razloga, ki ni naveden v odstavkih 1 in 2, obvesti pogodbenici o svoji nameri, da izda odredbo o zaključku postopka.

Prvi pododstavek se ne uporablja, kadar obstajajo odprta vprašanja, o katerih bo morda treba odločiti, in če arbitražno sodišče presodi, da je to primerno.

4. Arbitražno sodišče pošlje pogodbenicama izvod odredbe o zaključku arbitražnega postopka ali odločitve, ki sta jo pogodbenici sprejeli sporazumno in ki so jo podpisali arbitri. Člen IV.2(2) do (5) se uporablja za arbitražne odločitve, ki jih pogodbenici sprejmeta sporazumno.

ČLEN IV.5

Popravek odločitve arbitražnega sodišča

1. V 30 dneh od prejema odločitve arbitražnega sodišča lahko pogodbenica z obvestilom drugi pogodbenici in arbitražnemu sodišču prek Mednarodnega urada zaprosi arbitražno sodišče, da v besedilu odločitve arbitražnega sodišča popravi vsakršne napake pri izračunu, vsebinske ali tipkarske napake ali podobne napake ali izpuste. Kadar arbitražno sodišče meni, da je zahteva upravičena, izvede popravek v 45 dneh od prejema zahteve. Zahteva nima odločilnega učinka na rok iz člena IV.2(6).

2. Arbitražno sodišče lahko v 30 dneh po tem, ko sporoči svojo odločitev, izvede popravke iz odstavka 1 na lastno pobudo.

3. Popravki iz odstavka 1 tega člena se izvedejo v pisni obliki in so sestavni del odločitve. Uporablja se člen IV.2(2) do (5).

ČLEN IV.6

Honorarji arbitrov

1. Honorarji iz člena IV.7 so razumni, pri čemer se upoštevajo kompleksnost zadeve, čas, ki ga arbitri porabijo za to zadevo, in vse druge ustrezne okoliščine.
2. Pripravi in po potrebi posodablja se seznam dnevnih nadomestil ter največjega in najmanjšega števila ur, ki je skupen vsem dvostranskim sporazumom na področjih, povezanih z notranjim trgov, na katerih sodeluje Švica, ter Sporazumu o zdravju, Sporazumu o trgovini s kmetijskimi proizvodi in Sporazumu o rednem finančnem prispevku Švice. Skupni odbor s sklepom sprejme in posodobi ta seznam za namene Sporazuma.

ČLEN IV.7

Stroški

1. Vsaka pogodbenica nosi svoje stroške in polovico stroškov arbitražnega sodišča.
2. Arbitražno sodišče določi svoje stroške v vsebinski odločbi o zadevi. Ti stroški vključujejo samo:
 - (a) honorarje arbitrov, ki se navedejo ločeno za vsakega arbitra in jih določi arbitražno sodišče samo v skladu s členom IV.6;
 - (b) potne in druge stroške arbitrov ter

(c) honorarje in stroške Mednarodnega urada.

3. Stroški iz odstavka 2 so razumni, pri čemer se upoštevajo vrednost spora, zapletenost spora, čas, ki ga porabijo arbitri in vsi strokovnjaki, ki jih imenuje arbitražno sodišče, ter vse druge ustrezne okoliščine.

ČLEN IV.8

Polog za stroške

1. Na začetku arbitraže lahko Mednarodni urad od pogodbenic zahteva, da vnaprej položita enak znesek kot predplačilo za stroške iz člena IV.7(2).
2. Med arbitražnim postopkom lahko Mednarodni urad od pogodbenic zahteva, da položita dodatne zneske poleg tistih iz odstavka 1.
3. Vsi zneski, ki jih pogodbenici položita na podlagi tega člena, se nakažejo Mednarodnemu uradu za kritje dejanskih stroškov, ki vključujejo zlasti honorarje arbitrov in Mednarodnega urada.

POGLAVJE V

KONČNE DOLOČBE

ČLEN V.1

Spremembe

Skupni odbor lahko s sklepom sprejme spremembe tega dodatka.

PROTOKOL O DRŽAVNI POMOČI
K SPORAZUMU MED
EVROPSKO SKUPNOSTJO
IN ŠVICARSKO KONFEDERACIJO
O ZRAČNEM PROMETU

EVROPSKA UNIJA (v nadaljnjem besedilu: Unija)

na eni strani in

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA (v nadaljnjem besedilu: Švica)

na drugi strani

(v nadaljnjem besedilu: posamično pogodbenica oziroma skupaj pogodbenici) STA SE –

S CILJEM okrepiti in poglobiti sodelovanje Švice in njenih podjetij na notranjem trgu Unije, na katerem sodeluje Švica na podlagi Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu, sklenjenega 21. junija 1999 v Luxembourg (v nadaljnjem besedilu: Sporazum);

OB PRIZNAVANJU, da so za pravilno delovanje in homogenost na področjih notranjega trga, na katerih sodeluje Švica, potrebni enaki konkurenčni pogoji med švicarskimi podjetji in podjetji Unije na podlagi materialnih in postopkovnih pravil, enakovrednih tistim, ki se uporabljajo na notranjem trgu v zvezi z državno pomočjo;

OB PONOVNI POTRDITVI avtonomije pogodbenic ter vloge in pristojnosti njunih institucij in, kar zadeva Švico, spoštovanja načel, ki izhajajo iz njenega ustavnega reda, vključno z neposredno demokracijo, delitvijo oblasti in federalizmom –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

ČLEN 1

Cilji

Cilja tega protokola sta zagotoviti enake konkurenčne pogoje za podjetja iz Unije in Švice na področjih notranjega trga, ki spadajo na področje uporabe Sporazuma, ter zagotoviti pravilno delovanje notranjega trga z določitvijo materialnih in postopkovnih pravil o državni pomoči.

ČLEN 2

Povezava s Sporazumom

1. Ta protokol in njegovi prilogi so sestavni deli Sporazuma. Ne spreminjajo niti področja uporabe niti ciljev Sporazuma.
2. Člena 13 in 14 Sporazuma se razveljavita.
3. Člen 12(2) Sporazuma se ne uporablja za namene tega protokola.

ČLEN 3

Državna pomoč

1. Če v Sporazumu ni drugače določeno, je vsaka pomoč, ki jo dodeli Švica ali država članica Unije ali izhaja iz državnih virov v kakršni koli obliki in izkrivlja ali grozi, da bo izkrivljala konkurenco s priznavanjem ugodnosti nekaterim podjetjem ali proizvodnji določenega blaga, nezdržljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga, če vpliva na trgovino med pogodbenicama v okviru področja uporabe Sporazuma.
2. Kot združljivo s pravilnim delovanjem notranjega trga se šteje:
 - (a) pomoč socialne narave, ki se dodeli posameznim porabnikom, če je takšna pomoč dodeljena brez razlikovanja glede na poreklo zadevnih proizvodov;
 - (b) pomoč za odpravo škode, ki jo povzročijo naravne nesreče ali izredne razmere;
 - (c) ukrepe iz oddelka A Priloge I.
3. Kot združljivo s pravilnim delovanjem notranjega trga se lahko šteje:
 - (a) pomoč za spodbujanje gospodarskega razvoja območij, kjer je življenjski standard nenormalno nizek ali vlada velika podzaposlenost;
 - (b) pomoč za spodbujanje izvajanja pomembnega projekta, ki je v skupnem evropskem interesu ali v skupnem interesu pogodbenic, ali za odpravo hude motnje v gospodarstvu države članice Unije ali Švice;

- (c) pomoč za spodbujanje razvoja nekaterih gospodarskih dejavnosti ali nekaterih gospodarskih območij, kjer takšna pomoč nima negativnega učinka na pogoje trgovanja v takem obsegu, da je v nasprotju z interesom pogodbenic;
- (d) pomoč za pospeševanje kulture in ohranjanja kulturne dediščine, kadar takšna pomoč ne vpliva na pogoje trgovanja in konkurenco v takem obsegu, da je v nasprotju z interesom pogodbenic;
- (e) kategorije pomoči iz oddelka B Priloge I.

4. Pomoč, dodeljena v skladu z oddelkom C Priloge I, se šteje kot združljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga in je izvzeta iz obvezne priglasitve v skladu s členom 4.

5. Za pomoč, dodeljeno podjetjem, ki so pooblaščen za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena ali z značajem dohodkovnega monopola, veljajo pravila iz tega protokola, če uporaba teh pravil ne ovira, pravno ali dejansko, izvajanja posebnih nalog, za katere so pooblaščen. Na razvoj trgovine se ne sme vplivati v tolikšni meri, da bi bilo to v nasprotju z interesom pogodbenic.

6. Ta protokol se ne uporablja za pomoč, kadar znesek, dodeljen enemu podjetju za dejavnosti, ki spadajo na področje uporabe Sporazuma, pomeni pomoč *de minimis*, kot je določena v oddelku D Priloge I.

7. Skupni odbor se lahko odloči posodobiti oddelka A in B Priloge I z določitvijo ukrepov, ki so združljivi s pravilnim delovanjem notranjega trga, ali kategorij pomoči, ki se lahko štejejo kot združljive s pravilnim delovanjem notranjega trga.

ČLEN 4

Nadzor

1. Za namene člena 1 Unija v skladu z delitvijo pristojnosti med Unijo in njenimi državami članicami ter Švica v skladu s svojo ustavno ureditvijo pristojnosti nadzorujeta uporabo pravil o državni pomoči na svojem ozemlju v skladu s tem protokolom.
2. Za namene izvajanja tega protokola Unija vzdržuje sistem nadzora državne pomoči v skladu s členi 93, 106, 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije, kakor je bila dopolnjena s pravnimi akti Unije na področju državne pomoči in pravnimi akti Unije v zvezi z državno pomočjo v sektorju zračnega prometa iz točke 1 oddelka A Priloge II.
3. Za namene izvajanja tega protokola Švica v petih letih po začetku veljavnosti tega protokola vzpostavi in vzdržuje sistem nadzora državne pomoči, ki vedno zagotavlja raven nadzora in izvrševanja, enakovredno tisti, ki se uporablja v Uniji, kot je določeno v odstavku 2, ki vključuje tudi:
 - (a) neodvisni nadzorni organ in
 - (b) postopke, ki zagotavljajo, da nadzorni organ pregleda združljivost pomoči s pravilnim delovanjem notranjega trga, vključno s:
 - (i) predhodnim obvestilom nadzornemu organu o načrtovani pomoči;
 - (ii) presojo priglašene pomoči, ki jo opravi nadzorni organ, in njegovo pristojnostjo za pregled nepriglašene pomoči;
 - (iii) izpodbijanjem pomoči, za katero nadzorni organ meni, da ni združljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga, pred pristojnim pravosodnim organom z odločilnim učinkom od trenutka, ko je akt mogoče izpodbijati, in
 - (iv) vračilom, vključno z obrestmi, dodeljene pomoči, za katero je bilo ugotovljeno, da ni združljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga.

4. V skladu s švicarsko ustavno ureditvijo pristojnosti se odstavek 3, točka (b), (iii) in (iv), ne uporablja za akte švicarske zvezne skupščine ali Švicarskega zveznega sveta.

5. Če švicarski nadzorni organ ne more izpodbijati pomoči švicarske zvezne skupščine ali Švicarskega zveznega sveta pred pravosodnim organom zaradi omejitev pristojnosti v skladu s švicarskim ustavnim redom, v vseh posebnih primerih izpodbija uporabo te pomoči s strani drugih organov. Če pravosodni organ ugotovi, da ta pomoč ni združljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga, pristojni švicarski pravosodni in upravni organi to ugotovitev upoštevajo pri presoji, ali naj se ta pomoč uporabi v zadevi, ki jo obravnavajo.

ČLEN 5

Obstoječa pomoč

1. Člen 4(3), točka (b), se ne uporablja za obstoječo pomoč, vključno s shemami pomoči in individualno pomočjo.

2. Za namene tega protokola obstoječa pomoč vključuje pomoč, dodeljeno pred začetkom veljavnosti tega protokola in v obdobju petih let od začetka njegove veljavnosti.

3. Nadzorni organ dobi v 12 mesecih od datuma vzpostavitve nadzornega sistema v skladu s členom 4(3) pregled nad obstoječimi shemami pomoči, ki spadajo na področje uporabe Sporazuma in ki še vedno veljajo, in opravi presojo *prima facie* teh shem na podlagi meril iz člena 3.
4. Nadzorni organ redno pregleduje vse obstoječe sheme pomoči v Švici glede na njihovo združljivost s pravilnim delovanjem notranjega trga v skladu z odstavki 5, 6 in 7.
5. Če nadzorni organ meni, da obstoječa shema pomoči ni ali ni več združljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga, obvesti pristojne organe o obveznosti spoštovanja tega protokola. Če se takšna shema pomoči spremeni ali ukine, pristojni organi o tem obvestijo nadzorni organ.
6. Če nadzorni organ meni, da so ukrepi, ki so jih sprejeli pristojni organi, primerni za zagotovitev združljivosti sheme pomoči s pravilnim delovanjem notranjega trga, te ukrepe objavi.
7. Če nadzorni organ ne glede na odstavek 1 tega člena meni, da shema pomoči ostaja nezdružljiva s pravilnim delovanjem notranjega trga, objavi svojo presojo in izpodbija uporabo navedene sheme pomoči v vseh posebnih primerih v skladu s členom 4(3), točka (b)(iii), in členom 4(5).
8. Če se obstoječa shema pomoči spremeni tako, da vpliva na združljivost pomoči s pravilnim delovanjem notranjega trga, se za namene tega protokola pomoč šteje za novo pomoč in zato zanjo velja člen 4(3), točka (b).

ČLEN 6

Preglednost

1. Pogodbenici zagotovita preglednost v zvezi s pomočjo, dodeljeno na njunem ozemlju. Za Unijo preglednost temelji na materialnih in postopkovnih pravilih, ki se v Uniji uporabljajo za državno pomoč v okviru področja uporabe Sporazuma. Za Švico preglednost temelji na materialnih in postopkovnih pravilih, enakovrednih tistim, ki se uporabljajo v Uniji za državno pomoč v okviru področja uporabe Sporazuma.
2. Če ni v tem protokolu določeno drugače, vsaka pogodbenica za svoje ozemlje zagotovi objavo:
 - (a) dodeljene pomoči;
 - (b) mnenj ali odločitev svojih nadzornih organov;
 - (c) odločb svojih pristojnih pravosodnih organov o združljivosti pomoči s pravilnim delovanjem notranjega trga ter
 - (d) smernic in sporočil, ki jih uporabljajo njeni nadzorni organi.

ČLEN 7

Pogoji sodelovanja

1. Pogodbenici sodelujeta in si izmenjujeta informacije o državni pomoči v skladu s svojimi zakoni in razpoložljivimi sredstvi.
2. Za namene enotnega izvajanja, uporabe in razlage materialnih pravil o državni pomoči in njihovega usklajenega razvoja:
 - (a) pogodbenici sodelujeta in se posvetujeta glede ustreznih smernic in sporočil iz oddelka B Priloge II in
 - (b) nadzorni organi pogodbenic sklenejo dogovore o redni izmenjavi informacij, vključno s posledicami za uporabo pravil o obstoječi pomoči.

ČLEN 8

Posvetovanja

1. Na zahtevo ene od pogodbenic se pogodbenici v okviru Skupnega odbora posvetujeta o zadevah v zvezi z izvajanjem tega protokola.
2. V primeru sprememb v zvezi s pomembnimi interesi pogodbenice, ki lahko vplivajo na izvajanje tega protokola, se Skupni odbor na zahtevo pogodbenice sestane na ustrezno visoki ravni v 30 dneh po tej zahtevi, da bi razpravljajal o zadevi.

ČLEN 9

Vključevanje pravnih aktov

1. Ne glede na člen 5 Institucionalnega protokola k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu (v nadaljnjem besedilu: Institucionalni protokol) za namene člena 3(4) in (6) ter člena 4(2) in (3) ter da bi zagotovili pravno varnost in homogenost prava na področjih notranjega trga, na katerih sodeluje Švica na podlagi Sporazuma, Švica in Unija zagotovita, da se pravni akti Unije, sprejeti na področjih iz oddelkov C in D Priloge I ter oddelka A Priloge II, vključijo v navedeni prilogi čim prej po njihovem sprejetju.
2. Ko Unija sprejme pravni akt na področju iz oddelkov C in D Priloge I ali oddelka A Priloge II, o tem prek Skupnega odbora čim prej obvesti Švico. Skupni odbor na zahtevo katere koli od pogodbenic opravi izmenjavo mnenj o zadevi.
3. Skupni odbor ukrepa v skladu z odstavkom 1 tako, da čim prej sprejme sklep o spremembi oddelkov C in D Priloge I ter oddelka A Priloge II, vključno s potrebnimi prilagoditvami.
4. Ob upoštevanju člena 6 Institucionalnega protokola začnejo sklepi Skupnega odbora v skladu z odstavkom 3 tega člena veljati takoj, nikakor pa ne pred datumom, ko se ustrezni pravni akt Unije začne uporabljati v Uniji.

ČLEN 10

Začetek veljavnosti

1. Ta protokol pogodbenici ratificirata ali odobrita v skladu s svojimi postopki. Pogodbenici se medsebojno uradno obvestita o zaključku notranjih postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti tega protokola.
2. Ta protokol začne veljati prvi dan drugega meseca, ki sledi zadnjemu uradnemu obvestilu v zvezi z naslednjimi instrumenti:
 - (a) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
 - (b) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb;
 - (c) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;
 - (d) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o zračnem prometu;
 - (e) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;

- (f) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (g) Protokol o državni pomoči k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o železniškem in cestnem prevozu potnikov in blaga;
- (h) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o trgovini s kmetijskimi proizvodi;
- (i) Institucionalni protokol k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (j) Protokol o spremembi k Sporazumu med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o vzajemnem priznavanju ugotavljanja skladnosti;
- (k) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o rednem finančnem prispevku Švice k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropski uniji;
- (l) Sporazum med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Švicarsko konfederacijo na drugi strani o sodelovanju Švicarske konfederacije v programih Unije;
- (m) Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o pogojih za sodelovanje Švicarske konfederacije v Agenciji Evropske unije za vesoljski program.

ČLEN 11

Sprememba in odpoved

1. Ta protokol se lahko kadar koli spremeni z medsebojnim soglasjem pogodbenic.
2. Če se Sporazum odpove v skladu s členom 36(3) Sporazuma, ta protokol preneha veljati na datum iz člena 36(4) Sporazuma.
3. Če Sporazum preneha veljati, se pravice in obveznosti, ki so jih posamezniki in podjetja že pridobili na podlagi Sporazuma pred datumom, ko je Sporazum prenehal veljati, ohranijo. Pogodbenici se sporazumeta o tem, kako bosta ukrepali v zvezi s pravicami, ki so v procesu pridobitve.

Sestavljeno v [...] dne [...] v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer je vsako od teh besedil enako verodostojno.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so za to pravilno pooblašeni, podpisali ta protokol.

(Polje za podpise v vseh 24 jezikih EU: „Za Evropsko unijo“ in „Za Švicarsko konfederacijo“)

IZJEME IN POJASNILA

ODDELEK A

UKREPI, KI SO ZDRUŽLJIVI S PRAVILNIM DELOVANJEM
NOTRANJEGA TRGA IZ ČLENA 3(2), TOČKA (c)

Naslednji ukrepi so združljivi s pravilnim delovanjem notranjega trga in zanje ne velja člen 4(3), točka (b):

[...].

ODDELEK B

KATEGORIJE POMOČI, KI SE LAHKO ŠTEJEJO ZA ZDRUŽLJIVE
S PRAVILNIM DELOVANJEM NOTRANJEGA TRGA
IZ ČLENA 3(3), TOČKA (e)

Za združljive s pravilnim delovanjem notranjega trga se lahko štejejo naslednje kategorije pomoči:

[...].

ODDELEK C

SKUPINSKE IZJEME IZ ČLENA 3(4)

Pomoč se šteje za združljivo s pravilnim delovanjem notranjega trga in je izvzeta iz obveznosti priglasitve iz člena 4, če je dodeljena v skladu z vsebinskimi pogoji iz naslednjih določb:

- (1) poglavji I in III Uredbe Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (UL L 187, 26.6.2014, str. 1), kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Komisije (EU) 2023/1315 z dne 23. junija 2023 (UL L 167, 30.6.2023, str. 1);
- (2) členi 1 do 6 Sklepa Komisije z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 7, 11.1.2012, str. 3).

ODDELEK D

POMOČ *DE MINIMIS* IZ ČLENA 3(6)

Pomoč *de minimis* ima tak pomen, kot ga ima v Uredbi Komisije (EU) 2023/2831 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* (UL L, 2023/2831, 15.12.2023).

Za pomoč, dodeljeno podjetjem, ki so pooblaščen za opravljanje storitev splošnega gospodarskega interesa, ima izraz „pomoč *de minimis*“ tak pomen, kot ga ima v Uredbi Komisije (EU) 2023/2832 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis*, dodeljeni podjetjem, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena (UL L, 2023/2832, 15.12.2023).

SPLOŠNI IN SEKTORSKI AKTI, KI SE UPORABLJAJO V EVROPSKI UNIJI,
IZ ČLENA 4(2)

ODDELEK A

SPLOŠNI IN SEKTORSKI AKTI

- (1) Unija za namene tega protokola in v skladu s členom 4(2) uporablja naslednje akte:
- (a) Uredba Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL L 248, 24.9.2015, str. 9);
 - (b) Uredba Komisije (ES) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004 o izvajanju Uredbe Sveta (EU) 2015/1589 (UL L 140, 30.4.2004, str. 1), kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Komisije (EU) 2016/2105 z dne 1. decembra 2016 (UL L 327, 2.12.2016, str. 19);
 - (c) Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (UL L 187, 26.6.2014, str. 1), kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Komisije (EU) 2023/1315 z dne 23. junija 2023 (UL L 167, 30.6.2023, str. 1);

- (d) Sklep Komisije z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 7, 11.1.2012, str. 3);
 - (e) Uredba Komisije (EU) 2023/2831 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* (UL L, 2023/2831, 15.12.2023);
 - (f) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* za podjetja, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena (UL L, 2023/2832, 15.12.2023);
 - (g) Uredba (ES) št. 1008/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o skupnih pravilih za opravljanje zračnih prevozov v Skupnosti (UL L 293, 31.10.2008, str. 3).
- (2) Za namene tega protokola in v skladu s členom 4(3) Švica vzpostavi in vzdržuje sistem nadzora državne pomoči, ki vedno zagotavlja raven nadzora in izvrševanja, enakovredno tisti, ki jo uporablja Unija, kot je določeno v členu 4(2) in točki 1 tega oddelka.

ODDELEK B

SMERNICE, SPOROČILA IN PRAKSA ODLOČANJA EVROPSKE KOMISIJE

- (1) Za namene tega protokola in v skladu s členom 4(3) švicarski nadzorni organ in pristojni pravosodni organi v Švici ustrezno in v največji možni meri upoštevajo ustrezne smernice in sporočila, ki zavezujejo Evropsko komisijo, ter njeno prakso odločanja, da bi zagotovili raven nadzora in izvrševanja, enakovredno tisti v Uniji.
 - (2) Evropska komisija Skupni odbor uradno obvesti o smernicah in sporočilih, za katere meni, da so pomembni v skladu s Sporazumom, ter jih objavi.
-